

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Napapiirin yläasteen nuorten päihteiden käyttö
vuonna 2000 ja 2014**

Marika Patja, Taru Ropponen ja Mirva Vanhala

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mirva Vanhala, Marika Patja ja Taru Ropponen	Sivumäärä 43 ja 6 liitesivua
Työn nimi Napapiirin yläasteen nuorten päihteiden käyttö vuonna 2000 ja 2014	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pirkko Salo ja Jaana Karjalainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Napapiirin yläaste, Hannu Virkkunen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyömme tehtiin Rovaniemellä sijaitsevaan Napapiirin yläasteelle. Opinnäytetyössä on tehty vertailua vuosina 2000 ja 2014 toteutettujen päihdekyselyjen tuloksista. Olemme vuosia kuunnelleet miten mediassa puhutaan nuorten päihteiden käytön vähenemisestä, mutta kentällä nuorisotyötä tehneinä olemme hieman erimieltä asiasta. Tämän opinnäytetyö avulla haluamme selvittää mikä nuorten suhtautuminen päihteisiin on tänä päivänä. Opinnäytetyön avulla saimme arvokasta tietoa nuorten päihteiden käytöstä ja asenteista ja siitä kuinka ne ovat 14 vuoden aikavälillä muuttuneet. Päihdekyselyn tulokset antavat myös mahdollisuuden ehkäisevän päihdetyön kehittämiseen ja uudistamiseen.</p> <p>Aineisto opinnäytetyöhön on kerätty ja analysoitu kvantitatiivista menetelmää käyttäen. Siihen vastasi Napapiirin yläasteen 417 oppilasta vuosiluokilta 7,8 ja 9. Yksi kyselylomakkeista palautettiin tyhjänä. Selvityksessä käytettiin kyselylomaketta, jota on käytetty myös vuonna 2000. Näin ollen tuloksia voitiin verrata aikaisempaan vuoteen ja selvittää nuorten päihteidenkäyttöön liittyviä muutoksia. Haemme kyselymme avulla tietoa Napapiirin yläastelaisten tupakan, alkoholin ja huumeiden käytöstä. Samalla saimme tietoa siitä, miten nuoret yleensäkin suhtautuvat päihteiden käyttöön ja miten heidän mielestään päihteiden ja huumeiden käyttöä voitaisiin ehkäistä.</p> <p>Opinnäytetyömme tuloksien perusteella voimme todeta että alkoholin käyttö ja tupakointi on kyselyyn vastanneilla vähentynyt. Nuuskan käyttö on lisääntynyt huomattavasti nuorten keskuudessa niin tyttöjen kuin poikienkin osalta. Asenne hasiksen ja marihuanan käyttöön on myönteisempi nyt kuin aiemmin kyselymme mukaan. Siitä, kuinka luotettavana kyselyn tuloksia voidaan pitää, emme voi olla varmoja kuinka totuuden mukaisesti nuoret ovat kyselyyn vastanneet. Terveystapakyselyn tulokset ovat samansuuntaisia, joten voisimme päätellä että kyselyyn on vastattu rehellisesti.</p> <p>Jatkoselvityksen aiheena voisi olla yläkoululaisten nuorten hyvinvoinnin kartoitus. Nuorten huono olo johtaa monesti päihteiden käyttöön ja olisikin tärkeää selvittää miten nykynuorilla menee ja kysyä vaikka joskus että ”mitä kuuluu”. Ennaltaehkäisevän päihdetyön tärkeyttä ei pidä unohtaa säästöjä mietittäessä. Nuorten hyvinvointi kuuluu kaikille.</p>	
Asiasanat nuoret, ehkäisevä päihdetyö, päihteet, peruskoulun yläaste	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Mirva Vanhala, Marika Patja ja Taru Ropponen	Number of Pages 43 and 6
Title Drug use among the youth at the Napapiiri upper classes of the comprehensive school in 2000 and 2014.	
Supervisor(s) Pirkko Salo and Jaana Karjalainen	
Subscriber and/or Mentor Napapiiri upper lever of the comprehensive school in Rovaniemi, Hannu Virkkunen	
Abstract <p>Our thesis was done for Napapiiri upper lever of the comprehensive school in Rovaniemi. A comparison to the results of studies conducted during years 2000 and 2014 on psychoactive substances (drug use) has been done in the thesis. During years, we have listened how the media talks about decreasing drug use among the youth, but having done youth work on the field, we do slightly disagree. With this thesis we would like to clarify, how the young relate to drugs today. With the help of thesis, we received valuable knowledge about drug use among youth, and about attitudes, and how they [attitudes] have changed during the past 14 years. The results from the drug use questionnaire give also a possibility to develop and renew preventive work against drug use.</p> <p>Our thesis is a quantitative study. 417 pupils of the Napapiiri upper level of the comprehensive school answered to it from classes 7, 8 and 9. One questionnaire was returned unfilled. In this study, the same questionnaire was used as in 2000. Thus, the results could be compared to earlier years, and changes related to drug use among the youth could be tracked. With the help of the questionnaire, we study how pupils at the Napapiiri upper level school use tobacco, alcohol and drugs. At the same time, we're also studying, how young people relate to drugs in general, and how alcohol as well as drug use could be prevented according to them.</p> <p>Based on our study, we can say, that the use of alcohol and smoking has decreased among those who answered. Use of snus has increased remarkably among the youth among both girls and boys. According to our study, the attitude towards hash and marihuana is more positive than before. We cannot be a hundred per cent sure about the reliability of the results from the questionnaire because we cannot be sure of the honesty of the answers to the questionnaire by the youth. Results from the health questionnaire show similar type of results, so we can assume that pupils have answered honestly to this questionnaire.</p> <p>A subject for further studies could be a scanning of well-being of the youth in the upper classes. Mal-being of the youth leads often to drug use, and it would be important to study, how young people are doing and ask the question "How are you doing". Preventive work against drug use must not be forgotten when talking about savings. Well-being of the youth is a matter to all of us.</p>	
Keywords young people, substance abuse prevention, substance abuse, middle schools	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ	6
2.1 Nuorten päihteiden käytön vaiheet	7
2.2 Nuorten päihteiden käyttö valtakunnallisella tasolla	8
2.3 Päihteet ja nuorisoriikollisuus	10
3 YLEISIMMÄT NUORTEN KÄYTTÄMÄT PÄIHTEET	12
3.1 Alkoholit	12
3.2 Tupakointi ja nuuska	13
3.3 Impaus	14
3.4 Huumausaineet	14
4 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	15
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	18
5.1 Selvitysmenetelmä	19
5.2 Aineiston keruu sekä analysointi	19
5.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	20
6 SELVITYKSEN TULOKSET JA VERTAILU EDELLISIIN TULOKSIIN	21
6.1 Tupakoinnin ja nuuskan yleisyys Napapiirin yläasteen oppilailla	23
6.2 Alkoholit	27
6.4 Nuorten mielipiteet miten ehkäistä nuorten päihteiden ja huumeiden käyttöä	34
7 YHTEENVETO JA POHDINTA	40
LÄHTEET	44
LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme käsittelee Napapiirin yläasteen nuorten päihteiden käyttöä ja asennetta päihteisiin. Saimme innostuksen selvityksen tekemiseen, koska samainen selvitys on tehty vuonna 2000. Meitä kiinnosti tietää miten nuorten päihteiden käyttö on muuttunut alueella, jossa kaikki olemme työskennelleet. Olemme vuosia kuunneleet miten mediassa puhutaan nuorten päihteidenkäytön vähenemisestä, mutta kentällä nuorisotyötä tehneinä olemme olleet hieman erimieltä asiasta. Tämän opinnäytetyön avulla halusimme selvittää mikä nuorten suhtautuminen päihteisiin on tänä päivänä. Kyseisellä yläasteella on tehty päihdekysely vuonna 2000. Toteutimme saman 26 kysymystä sisältävän kyselyn keväällä 2014 ja tässä opinnäyte-työssämme vertailemme miten tulokset ovat muuttuneet. Olemme tehneet nuoriso-työtä monissa eri tehtävissä. Patja on aloittanut nuorisotyön tekemisen jo vuonna 2000. Vanhala on ottanut ensimmäisen kosketuksen nuorisotyöhön vuonna 2005. Ropponen on aloittanut työnsä nuorisopalveluilla vuonna 2010. Yhteiseksi nimittäjäksi meille voidaan määritellä Rovaniemen kaupungin nuorisopalvelut jossa kaikki olemme työskennelleet ja osa työskentelee edelleen.

Napapiirin yläasteella opiskelee tällä hetkellä 514 oppilasta laajalta alueelta. Oppilaat ovat pääosin Nivavaaran, Saarenkylän ja Syväsenvaaran alueelta, lisäksi kuljetusoppilaat tulevat pieniltä lähikyliltä mm. Oikaraisesta, Koskenkylästä, Vikajärveltä. Henkilökuntaa koulussa on noin 60. Yläaste noudattaa koulukohtaista opetussuunnitelmaa ja voisimme kiteyttää koulun toiminta-ajatuksen sanaan *kasvatuksellisuus*. Koululla on käytössä kolmiportainen tuki, pienryhmätoiminta ja joustava perusopetus. Lisäksi oppilashuolto on iso osa koulun opetus- ja kasvatustyötä.

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa nuorten päihteiden käytön ja asenteen osalta myös nykyinen tilanne. Jos kyselyssä selviää, että alueella päihteitä käytetään paljon, siihen voidaan puuttua, esimerkiksi tehostamalla päihdevalistusta, informoimalla oppilaiden vanhempia ja oikaista mahdollisia vääriä käsityksiä kentällä työskenteleville.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on myös selvittää miten oppilaiden mielestä nuorten päihteiden- ja huumeiden käyttöä voitaisiin ehkäistä. Opinnäytetyön pohjalta voidaan tehostaa valistusta ja keskittää sitä tarvittaviin päihteiden alueisiin. Opinnäytetyö jaetaan Napapiirin yläasteen ja Rovaniemen nuorisopalveluiden käyttöön sen valmistuttua.

Olemme saaneet tutkimusluvan Napapiirin yläasteelle ja kysely toteutettiin toukokuussa 2014. Aikataulullisesti olimme laskeneet, että koululla on viimeisillä viikoilla rauhallista, joten se ei rasita koulutyöskentelyä. Päätimme myös, että menemme itse koululle toteuttamaan kyselyn vieraillemalla luokissa. Näin varmistimme, että kaikki kohderyhmämme oppilaat saavat kyselyn tehtyä. Tämä myös mahdollisti sen, että saimme kyselylomakkeet mukaamme heti. Tulosten koonti tehtiin kesällä omien opintojemme ollessa tauolla.

Opinnäytetyömme tuloksia vertaillessamme näemme selvän yhtäläisyyden laajan terveystapatutkimuksen kanssa. Esimerkiksi tupakointi nuorten keskuudessa on vähentynyt, kun taas nuuskan käyttö on lisääntynyt. Vertaillessamme tuloksia vuoden 2000 kyselyyn, suurimmat muutokset näkyvät mm. siinä miten nuoret hankkivat alkoholi juomansa sekä tupakoinnin ja nuuskan käytön hyväksymisessä. Ajatuksemme oli, että huumeiden kokeilu olisi lisääntynyt, mutta tulosten mukaan määrä on lisääntynyt vain vähän. Näitä tuloksia vertaillessamme, aloimme pohtimaan omaa käsitystämme jonka mukaan huumeiden käyttö olisi lisääntynyt nuorten keskuudessa. Mietimme teemmekö työtä jossa kuulemme nuorten vapaa-aikana tapahtuvista asioista enemmän. Kohtaammeko omassa työssämme enemmän näitä nuoria jotka ovat tekemisissä päihteiden kanssa?

2 NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ

Itsenäistyminen ja omien rajojen etsiminen kuuluu nuoren kasvuun. Jotta nuori oppii tuntemaan itseään, tarvitsee hän elämäänsä erilaisia kokemuksia. Tässä nuori tarvitsee aikuisen vahvaa tukea, jottei nuori eksyisi väärille poluille. Erilaisten päihteiden käyttö tai kokeilu voi olla seurausta kavereiden painostuksesta, nuorten omasta ute-

liaisuudesta, pettymyksestä ihmissuhteista, perheen vaikeuksista tai tulevaisuus näyttää pelottavalta. (Laukkanen, Puolakka 2004, 8, 11.)

Nuoret tavoittelevat päihteiden käytöllä sosiaalista nautintoa. Päihteiden käyttö koetaan ja jaetaan oman kaveripiirin kesken. Tuskin kukaan päihteisiin tutustuva nuori ei opettele esimerkiksi juomaan yksin, vaan ne ovat kaveripiirin yhteisiä rituaaleja, sosiaalisen innostuksen, jännityksen ja muiden vahvojen tunteiden täyttämiä erityistilanteita. Maunu (2012) toteaa että nuorten päihteiden käyttöön liittyy myös toiminnallista tekemistä, nuoret juttelevat, nauravat, tanssivat, kuuntelevat musiikkia ja pelaavat erilaisia seurapelejä. ”Juomisen ytimessä on intensiivinen sosiaalinen toiminta”. Nykyään myös ehkäisevää päihdetyötä lähestytään näistä näkökulmista. (Maunu 2012, 10.)

2.1 Nuorten päihteiden käytön vaiheet

Varhaisnuoruudessa, noin 12 - 13 vuoden ikä on otollinen aika päihteiden käytön aloittamiseen. On havaittu, että mikäli nuori aloittaa esimerkiksi alkoholin käytön nuorella iällä, sitä todennäköisemmin hän kokeilee myöhemmin myös muita aineita. Nuoren päihteiden käyttö alkaa monesti tupakan ja alkoholin käytöllä. Sen jälkeen kokeillaan kannabista ja sitten muita huumeita. Kaikki eivät siirry huumeisiin, mutta tupakkaa ja alkoholia käyttäneillä nuorilla on moninkertainen riski verrattuna nuoriin jotka eivät päihteitä käytä. Nuorena aloitettu alkoholin käyttö aiheuttaa sen, että todennäköisesti hän aikuisiällä käyttää alkoholia usein ja paljon. Runsas ja pitkään jatkunut päihteiden käyttö nuoruusiällä johtaa herkästi päihdehäiriöön. Nuoruusiällä päihdehäiriöstä kärsivällä nuorella on myös jokin muu samanaikainen mielenterveyshäiriö, käytöshäiriö, masennus- ja tai ahdistuneisuushäiriö. Monihäiriöisyys, jossa siis nuorella on mielenterveysongelmia ja päihderiippuvuutta, johtaa pahimmillaan itsetuhoiseen käyttäytymiseen, mutta toisaalta monihäiriöisyys lisää nuoren todennäköisyyttä hakeutua hoitoon. (Aalto-Setälä, Marttunen, Pelkonen 2003.)

Nuorten päihteiden käytössä on erilaisia vaiheita jotka erottuvat toisistaan: kokeilu, säännöllinen käyttö, väärinkäyttö ja riippuvuus. Jokainen vaihe voi johtaa seuraavaan eikä sitä edes välttämättä huomata (Rogers, Goldstin 2012, 39 - 40).

Nuoren päihteidenkäytön tunnistaminen on haastavaa, koska muutokset nuoren käyttäytymisessä voivat johtua kasvusta ja itsenäistymispyrkimyksistä. Kaveripiirissä, elämäntavoissa ja olemuksessa tapahtuvien muutosten perusteella voi jo epäillä käyttäkö nuori päihteitä. Normaalit tutut arkirutiinit muuttuvat, esimerkiksi lipsumiset kotiintuloajoista, unirytmien muutos sekä siitä johtuva väsymys, koulumenestyksen huonontuminen, ulkonäön muutokset, käyttäytymisen muutokset, uhmakkuus rajoituksia kohtaan, lisääntynyt rahantarve jne. (Laukkanen, Puolakka 2004, 12 – 13.)

2.2 Nuorten päihteiden käyttö valtakunnallisella tasolla

Tuoreimman keväällä 2013 tehdyn nuorten (12 - 18-vuotiaiden) valtakunnallisen terveystapatutkimuksen mukaan tupakointikokeilut ovat vähentyneet ja aloittamisikä siirtynyt myöhemmäksi. Tämä johtuu osaksi siitä, että myyntikiellon valvontaa on tehostettu sekä tupakka-askien suuri hinta. Vuonna 2010 Suomi asetti ensimmäisenä maana maailmassa tavoitteen joka tähtää tupakkatuotteiden loppumiseen vuoteen 2040 mennessä. Suomessa nuuskan myynti on kiellettyä, mutta siitä huolimatta sen käyttö on lisääntynyt 2000-luvun puolivälistä. Vaikka suurin käyttäjäryhmä on poikia, nuuskan käyttö on saanut suosiota myös tyttöjen keskuudessa. Nuoret hankkivat nuuskaa yleisesti kavereidensa kautta. Nuuskanhakureissuja tehdään Ruotsiin, koska se on ainoa EU-maa, jossa sen myyminen kaupoissa on laillista. Tutkimuksen mukaan sähkösavukkeet ovat saaneet paljon huomioita vaikka ne ovat olleet Suomen markkinoilla vasta muutaman vuoden. Kuitenkin sen käyttö on vielä suhteellisen harvinaista. Vesipiipun käyttö oli tutkimuksen mukaan myös harvinaisempaa, mutta joka tapauksessa ilmiötä voidaan pitää huolestuttavana, sillä vesipiipun polton on todettu vaikuttavan terveyteen yhtä vakavasti kuin tupakoinnin. Lisäksi vesipiipun polton on ajateltu madaltavan kynnystä muiden tupakkatuotteiden käyttöön. Valtakunnallisen terveystapatutkimuksen mukaan nuorten alkoholin käyttö on vähentynyt ja raittius yleistynyt. Myös kansainvälisessä tutkimuksessa on saatu vastaavia tuloksia. (Kinnunen, Lindfors, Pere, Ollila, Samposalo, Rimpelä 2013.)

Vaikka alkoholin käyttö ja humalajuominen suomalaisnuorten keskuudessa on laskusuunnassa, se on edelleen suhteellisen korkealla tasolla. Yhtenä syynä voidaan pitää alkoholimainontaa, joka voi houkutella nuoria kiinnostumaan ja kokeilemaan erilaisia alkoholijuomia. Tutkimuksessa todetaan, että vuonna 2011 sosiaalinen altis-

tuminen huumeille sekä huumeiden (etenkin kannabiksen) käyttö oli nousujohteista. Tutkimuksessa sosiaalisella altistumisella on tarkoitettu, että tutkittava on tuntenut vähintään yhden, joka huumeita käyttää tai että tutkittavalle on tarjottu huumeita. Myöskin asenteet huumeiden viihdekäyttöä kohtaan olivat sallivammat kuin esimerkiksi 2000-luvun alkupuolella. Vuoden 2013 tuloksissa on havaittu jälleen hienoista laskua, myös kansainvälisellä tasolla. Se, onko huumeiden käyttö ja hyväksyntä alemassa, ei voida varmuudella tietää vaan tarvitaan jatkotutkimuksia. Kyselyyn oli vastannut 4 158 nuorta joka tarkoittaa että vastausprosentti on ollut 44 %. (Kinnunen, Lindfors, Pere, Ollila, Samposalo, Rimpelä 2013.)

Rovaniemen tulokset verrattuna valtakunnallisiin tuloksiin tukevat toisiaan. Tulosten mukaan Rovaniemellä päivittäinen tupakointi ja humalan hakuinen juominen vähentyivät. Rovaniemen osalta ilonaiheiksi osoittautuivat myös, että toistuva rikkeiden teko vähentyi ja vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan. (Nipuli, Kivimäki, Luopa, Vilkki, Jokela, Laukkarinen, Paananen 2013.)

Alle olemme poimineet terveyden- ja hyvinvointilaitoksen indikaattoreita, jotka liittyvät päihteisiin. Kysymykset on esitetty Rovaniemeläisille nuorille, jotka ovat kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisia. Taulukossa näkyy vertailu vuoden 2000 – 2013 välillä. Taulukon perusteella voimme todeta, että nuuskan käyttö on huolestuttavan paljon lisääntynyt. Muilta osin tulokset ovat laskeneet sekä tyttöjen että poikien osalta.

Taulukko 1. Rovaniemen peruskoululaisten 8 – 9 luokkalaisten hyvinvointi ja elintavat indikaattori vuosilta 2000 - 2013

			2000	2002	2004	2006	2008	2010	2013
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Rovaniemi	naiset	13,5	12,2	7,8	3,8	5,0	4,9	6,3
		miehet	13,4	13,3	8,4	5,8	7,3	8,5	7,7
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista		naiset	0,0	0,0	0,3	0,5	0,2	0,0	0,9
		miehet	2,8	3,0	1,0	2,4	6,6	6,7	15,7
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista		naiset	25,7	19,0	21,3	12,7	21,4	16,4	12,0
		miehet	31,9	18,5	18,6	17,9	20,0	13,5	11,5
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista		naiset	26,4	25,7	18,6	11,8	15,4	12,8	9,4
		miehet	27,8	23,8	13,9	19,8	18,7	15,9	9,8

(Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Tilasto- ja indikaattoripankki, SOTKANet.)

2.3 Päihteet ja nuorisoriikollisuus

Ovatko päihteet nuorten väkivaltaisen tai rikollisen käyttäytymisen perimmäinen syy? Tuskinpa vain, sillä monta miljoonaa ihmistä käyttää päihteitä silloin tällöin väkivaltaan tms. tuskin koskaan sortuen. Uskomme, että tästä huolimatta monet nuorten tekemät rikokset ovat tehty päihteiden vaikutuksen alaisena.

Päihteiden käyttö vähentää itsekritiikkiä ja päätöksentekokykyä ja siitä syystä päihteiden käytön ja rikollisuuden välillä on vahva yhteys. Marja Normannin (2011) mukaan tyypillisiä nuorten tekemiä rikoksia ovat sääntöjen rikkominen, kiusaaminen, näpistykset, väkivaltarikokset sekä omaisuusrikokset. Normann on myös sitä mieltä, että varhainen päihteiden kokeilu ja käyttö on sekä riski että oire. Hän kirjoittaa myös, että päihteitä käyttävät nuoret syyllistyvät useammin lainrikkomiseen kuin raittiit tai vähän päihteitä käyttävät nuoret. (Normann 2011.)

”Rikoslain mukaan alle 15-vuotiaat ovat ikänsä puolesta rangaistusvastuusta vapaita ja syyntakeettomia (RL 3:4). Heitä on perinteisesti rikosoikeudellisessa kontekstissa

kutsuttu lapsiksi. Ratkaisu on käytännöllinen ja sopii hyvin myös ajattelumalliin, jonka mukaan lapsuus ja rangaistusvastuu ovat käsitteellisesti toisensa poissulkevia. Huomionarvoista on myös kansainvälisestä alan kirjallisuudesta havaittavissa oleva piirre: kovin usein ei näy puhuttavan lapsirikollisuudesta ja alaikäisten rikoksiin tuomioistuimet ovat useimmiten nuorisotuomioistuimia, eivät lapsituomioistuimia.” (Marttunen 2008, 17.)

Marttunen (2008) kirjoittaa, että rikkomukset tai lievät rikokset ovat lasten ja nuorten osalta sangen yleisiä. Kolttoiset sekä pienet ”laittomuudet” ovat kuuluneet monen aikuisen nuoruuteen, eikä niitä ole sen kummemmin silloin ajatellut. Nykypäivänä tosin asioihin suhtaudutaan vakavammin ja kaikenlaisiin esiin tulleisiin epäkohtiin lasten ja nuorten osalta puututaan herkemmin. (mt., 12.)

Elonheimo (2010) on kirjassaan käyttänyt paljon erilaisia lähteitä selvittäessään nuorten päihteiden käytön yhteyttä rikollisuuteen. Hän toteaa hyvin yksiselitteisesti, että erilaisten päihteiden käyttö nuorten kohdalla voi johtaa rikoksien tekemiseen tai jopa erilaisiin rikoskierteisiin. Esimerkiksi jatkuvat automurrot päihteiden vaikutuksen alaisena ovat omiaan rahoittamaan säännöllistä päihteiden käyttöä. Elonheimo toteaa myös että tupakoivat ja alkoholia käyttävät nuoret sortuvat herkemmin rikoksiin kuin huumeiden käyttäjät. Tätä näkemystä hän perustelee sillä, että huumeiden viihdekäyttö on lisääntynyt ja huumeiden käyttäjiä on vaikeampi jaotella ryhmiin sen mukaan kuka on satunnainen käyttäjä ja kuka huumausaineriippuvainen. Niin sanotut viihdekäyttäjät harvemmin sortuvat rikoksiin, kun taas vakavasti addiktoituneet käyttäjät rahoittavat riippuvuuttaan erilaisten murtojen ja ryöstöjen avulla. (Elonheimo 2010, 62.)

Käsitlemiemme aineistojen mukaan päihteiden käyttö ei ole päälimäinen syy nuorten tekemille rikoksille. Jotta nuori ajautuu rikollisuuden polulle, on siihen johtaneet syyt monen asian summa. Syinä voivat olla rikkinäinen perhe, vanhempien työttömyys tai heidän runsas päihteiden käyttö. Nuoren käytösongelmat sekä hyperaktiivisuus voivat myös olla syitä, jotka rikollisuuteen johtavat. Uskomme, että nämä lapsuusiän ongelmat ovat suorassa yhteydessä rikosten määrään.

3 YLEISIMMÄT NUORTEN KÄYTTÄMÄT PÄIHTEET

Päihteillä tarkoitetaan alkoholia, tupakkaa, huumausaineita, impattavia aineita tai lääkkeiden väärinkäyttöä. Päihteiden käyttö ja siihen liittyvät ongelmat koskettavat koko yhteiskuntaa. Päihteitä käytetään monin eri tavoin: suun kautta, lihaksen- tai suonensisäisesti sekä imppaamalla. Päihteiden vaikutus kehoon riippuu monesta eri tekijästä, mm. käytetystä aineesta, käyttötavasta sekä käyttäjän persoonallisuustekijöistä ja yleisilasta, iästä sekä kehon koosta. Päihteet kiinnostavat nuoria, eivätkä he ajattele päihteiden käytöstä johtuvia terveyshaittoja samalla tavalla kuin aikuiset. Päihteisiin kehittyy riippuvuus ja se voi ilmetä henkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena riippuvuutena. (Soikkeli 2002, 14.)

”Alkoholi on suomalaisnuorten valtapäihde, ja kannabis on yleensä ensimmäiseksi kokeiltu laiton huume. Vaikka kansallisten ja kansainvälisten tutkimustulosten vuositaiset ja elinikäiset esiintyvyyden osoittavat nuorten huumausaineiden käytön tasaantuneen, näyttää kannabis tulleen jäädäkseen suomalaisnuorten päihdekulttuuriin. Nuoren päihdehäiriöiden kehittymiselle altistavat riskitekijät voivat liittyä mm. nuoren persoonallisuuteen, mielenterveyteen, ystäväpiiriin ja sen päihdekulttuuriin, perheeseen tai perimään.” (Seppä, Aalto, Alho, Kiianmaa 2012, 213.)

3.1 Alkoholi

Alkoholi on laillinen päihde, mutta sen markkinointi ja mainonta ovat kiellettyjä. Alle 18-vuotiaille alkoholin myynti, välitys tai anniskelu on lailla kielletty. Alkoholin nauttaminen vähentää jännittyneisyyttä, kohottaa mielialaa ja monesti erilaiset sosiaaliset tilanteet tuntuvat helpommilta. Kun nuori käyttää alkoholia, sen vaikutukset poikkeavat aikuisiin nähden merkittävästi. Varsinkin hyvin nuorena aloitettu alkoholin käyttö haittaa fyysisiä kasvu- ja kehitysprosesseja. Nuoret myös hallitsevat huonommin huumalan vaikutuksia ja ovat näin ollen alttiimpia onnettomuuksille ja tapaturmille. (Preventiimi 2013a.)

Nuoren hauras ja kehittyvä elimistö ei kestä alkoholin haittavaikutuksia samalla tavalla kuin aikuisen elimistö. Nuorella iällä runsaan alkoholin käytön haittavaikutukset tulevat ilmi vasta myöhemmässä vaiheessa. Ongelmia voi ilmetä esimerkiksi murrosiän kehityksen viivästyneisessä, oppimisen vaikeutena ja se voi vaikuttaa myös nuoren seksuaalisuuteen ja identiteetin löytymiseen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014.)

Jos opetellaan jo nuorena, että mielihyvän saa vain alkoholin ja muiden päihteiden avulla, häiriintyy mielihyvakeskus aivoissa. Nuorelle kehittyy riippuvuus paljon helpommin ja nopeammin kuin aikuiselle, koska nuoren kehitys on vielä kesken. Tämä nuorena opittu alkoholista saatava mielihyvä aiheuttaa helpommin riippuvuuden myös aikuisiässä koska nuorena on opittu saamaan mielihyvää päihteiden avulla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014.)

Ensimmäinen hälytyskello pitäisi soida, kun alkoholia pitää nauttia suuria määriä jotta saavuttaa humalatilan. Aikuisille saattaa syntyä pitkään jatkuneen alkoholinkäytön seurauksena maksa- ja haimasairaus, kun taas samat sairaudet voivat syntyä nuorille jo muutaman kuukauden juomisen seurauksena. Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan aikaisin aloitettu alkoholin käyttö lisää riskiä kokeilla muitakin päihteitä tulevaisuudessa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014.)

3.2 Tupakointi ja nuuska

Kansainvälisesti mitattuna Suomalaisnuorten tupakointi on hyvin yleistä. Nuorena aloitettu tupakointi on tuhoisaa elimistölle ja aiheuttaa vakavan riippuvuuden. On erittäin tärkeää, että nuoren lähipiiri puuttuisi tupakointiin välittömästi jotta välttyttäisiin läpi elämän jatkuvalta riippuvuudelta. Jo se, että tupakointi aiheuttaa fyysisen riippuvuuden, se aiheuttaa myös vakavia terveydellisiä sairauksia. Seurauksena voi olla esimerkiksi erilaiset syövät ja lisäksi siitä seuraa myös psyykkisen ja sosiaalisen riippuvuus. (Hara, Ollila, Simonen 2010, 13.)

Nuuska on tupakkatuote ja se sisältää kaksikymmentä kertaa enemmän nikotiinia kuin tupakka. Suomessa sen myynti on kielletty, mutta käyttö ei. Myös nuuskan käytöstä voi syntyä voimakas fyysinen riippuvuus ja sen terveyshaitat ovat yhtä vakavat

kuin tupakoinnin. Nuuskan käyttö on yleistynyt nuorten keskuudessa terveystapatutkimuksen mukaan, vaikka tupakoinnin kokeilut sekä päivittäinen tupakointi ovat vähentyneet. Nuuskakokeilut koskevat sekä tyttöjä että poikia. Valitettavasti mielikuva nuuskaavasta nuoresta on positiivisempi kuin tupakoivasta nuoresta. Nuuskaamiseen liittyvät mielikuvat ovat urheilullisuus, huolettomuus ja suosio. Mielestämme valitettavaa on, että nuuska näyttäytyy osana urheilumaailmaa. (Kinnunen, Lindfors, Pere, Ollila, Samposalo, Rimpelä & Preventiimi 2013b.)

3.3 Imppaus

Imppauksella tarkoitetaan erilaisten liuottimien (liimat, lakat, butaani yms.) haistelua ja hengittämistä päihtymistarkoituksessa. Imppaamisen vaikutusta voi verrata alkoholiin. Aluksi koetaan mielihyvää, mutta se aiheuttaa myös pahoinvointia ja sekavuutta. Kuten muutkin päihteet myös imppaus saattaa aiheuttaa psyykkistä riippuvuutta. Sillä on vakavat terveydelliset haitat, joista pahimpina voimme mainita aivoauriot, altistuksen leukemialle ja pahimpana äkkikuolema jonka riski on huomattava. Imppaajat ovat tyypillisesti nuoria, joilla ei ole varaa/mahdollisuutta saada muita päihteitä. Lähteen mukaan uutena ilmiönä nuorten aikuisten parissa on viihdekäyttöön tullut ns. ilokaasu. (Preventiimi 2013a.)

3.4 Huumausaineet

Huumausaineilla tarkoitetaan laitonta päihdettä. Huumausaineisiin kuuluu mm. amfetamiini, heroini ja kannabis. Jotkin lääkkeet ja sienet luokitellaan myös huumausaineiksi. Lisäksi markkinoilla liikkuu paljon erilaisia muuntohuumeita. Huumausaineiden käyttö, hallussapito, valmistus, myynti, maahantuonti ja kuljetus ovat kiellettyjä ja niistä seuraa rangaistus. Huumausaineilla on monia eri vaikutustapoja. Vaikutukset ovat keskushermostoa lamaavia (esim. heroini, morfiini), kiihdyttäviä (esim. kokaiini, crack) ja hallusinogeenisiä (LSD, sienet). Kannabiksen käytön vaikutukset voi olla kaikkea näitä edellä mainittuja. Huumausaineiden kokeiluun ja käyttöön vaikuttavia tekijöitä ovat hyvin pitkälti samat, kuin alkoholin kokeiluun ja käyttöön liittyvät syyt. Huumausaineista kannabis on yleisin Suomessa käytettävä huume ja M. Patjan (henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2014) päihdekoulutuksessa ilmi tulleen tiedon

mukaan, Lapin poliisilaitoksen huume poliisin kertomana kannabis on myös Rovaniemellä yleisin käytetty huumausaine. (Preventiimi 2013a.)

Huumausaineiden terveysvaikutukset ovat hyvin vakavat. Niiden käyttö aiheuttaa käyttäjälle vakavan fyysisen ja psyykkisen riippuvuuden ja ajavat heidät usein rikoksen tielle. Nuorena aloitettu säännöllinen huumeiden käyttö vaikuttaa negatiivisesti nuoruusajan kehitykseen. Se heikentää oppimiskykyä, aiheuttaa masennusta ja muitakin sosiaalisia ongelmia. Valitettava asia on se, että huumausaineiden käyttö nostaa riskiä erilaisten aineiden sekakäyttöön ja näin ollen voi lisätä käyttäjän riippuvuutta myös muihin aineisiin, esimerkiksi erilaisiin lääkkeaineisiin. Nuori, joka kokeilee tai käyttää huumeita on puututtava välittömästi. Jokaisesta kunnasta löytyy jokin taho, jonka puoleen nuoren lähipiiri voi kääntyä huumeongelman tullessa ilmi. Erilaisia hoitokeinoja huumeiden käytön lopettamiseen ovat esimerkiksi lääkehoito, korvaus- tai ylläpitohoito sekä avo- että laitoshoido. Nuoren huumeidenkäytön lopettamiseen on tärkeää löytää riittävät ja laadukkaat palvelut jotka tukevat ja auttavat nuorta saamaan elämänhallintansa takaisin. Se vaatii laajan verkoston, tukipiirin sekä hyvät päihdepalvelut, joilla ensisijaisena tehtävänä on hyvinvointia edistävä työote. (Preventiimi 2013a & Ulrich 2014.)

4 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Ehkäisevän päihdetyön ydinajatus on muokata nuorten asenteita päihteiden käytön suhteen ja samalla edistää nuorten terveyttä ja tukea päihteettömiä elintapoja. Ehkäisevä päihdetyö ei pidä olla valistusta, vaan pääosin konkreettista tukemista ja auttamista. Tämän päivän Suomessa ehkäisevää päihdetyötä tehdään laajasti, valtiolla ja kunnilla on lakiin perustuva velvollisuus mahdollistaa ehkäisevän päihdetyön tekemistä. Erillään valmistellut lait, ohjelmatyö ja toimintaa ohjaavat ohjeistukset asettavat suuria haasteita nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Ehkäisevässä päihdetyössä keskeistä on, että nuori saa ajankohtaista tietoa eri päihdeaineista ja niiden käytön aiheuttamista riskeistä. On tärkeää, että nuori saa päihteistä oikeaa ja sievis- telemätöntä tietoa, jotta he voivat ajatella omien tekojensa surauksia liittyen päihteisiin. Pelotteluun ei silti ole tarvetta, koska sillä on hyvin vähän tekemistä ehkäisevän

päihdetyön kanssa. Jokaisella nuorella tulee olla oikeus päihdetietoon, vaikka se saattaakin herättää nuorella mielenkiinnon päihdekokeiluja kohtaan. (Preventiimi 2009.)

Rovaniemellä on vielä paljon kehitettävää ehkäisevän päihdetyön osalta. Rovaniemeltä puuttuu, ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö, sitä ollaan kuitenkin nimeämässä. Lapin aluehallintoviraston mukaan asiat käsitellään nykyisin hyvinvointiryhmässä, päihdestrategia toteutuu yhdistettynä mielenterveysstrategian kanssa. Rovaniemellä ei ymmärtääksemme ole moniammatillista päihdetyöryhmää tai vastaavaa. (Lapin aluehallintoviraston julkaisu 2014.)

Napapiirin yläasteen päihdevalistus on toteutettu mm. Rovaniemen nuorisopalveluiden järjestämänä päihdepaketina, jonka alueen nuoriso-ohjaajat pitävät 7-luokkalaisille. Tämä on otettu käyttöön vuoden 2000 tehdyn kyselyn jälkeen, kun on havaittu tarve tehokkaammalle päihdetyölle koulussa. Silloinen Rovaniemen maalaiskunnan nuorisotyö on valistanut kaikki Napapiirin yläasteen oppilaat kierrättämällä heidät ”narkki talossa” jonka toteutuksesta vastasi pääosin silloinen nuoriso-valtuusto yhdessä Rovaniemen maalaiskunnan nuorisotoimiston kanssa. Tästä talosta kuvattiin myös video (Elämän reitti), jota vieläkin käytetään päihdepaketissa kouluilla, jota antaa Rovaniemen kaupungin nuorisopalvelut.

Terveystiedon opettaja Katri Sarpolan mukaan Napapiirin yläasteella päihdevalistusta annetaan sekä seiskalla, kasilla että ysilläkin, pääasiallisesti hänen opettamana, mutta aiheesta käy myös vierailijoita. Seitsemännellä luokalla käydään läpi tupakka, nuuska valistusta. Joskus ehdittäessä käydään läpi huumeasioitakin, mutta joskus ne tulevat vasta yhdeksännellä luokalla. Lisäksi keväällä yhdeksäsluokkalaiset, jotka tekevät päättötyötä, käyvät pitämässä seiskaluokkalaisille päihdevalistusta (toimii hyvin!). Kahdeksannen luokan oppilaille sairaanhoito-opiskelijat käyvät pitämässä teemailtapäivän, jossa yhtenä aiheena on ollut jo useampia vuosia nuuska. Halutesaan 7- ja 8-luokat saavat osallistua smokefree-kisaan. Kisa kannustaa nuoria tupakoimattomuuteen luokkakilpailuna. Luokat sitoutuvat yhteisellä päätöksellä olemaan tupakoimatta, nuuskaamatta ja käyttämättä sähkötupakkaa kuusi kuukautta kestävän kilpailun ajan. Suomessa kilpailuun on vuosittain osallistunut 1100 – 2000 luokkaa ympäri Suomea. Kilpailu tukee kouluissa tehtävää tupakanvastaista työtä ja siitä on-

kin muodostunut kouluissa joka syksyinen perinne. Päihdevalistuksen sisältö tulee opetussuunnitelman perusteiden mukaan, kertoo terveystiedon opettaja. (Sarpola 2014.)

Napapiirin yläasteen kuraattori Marja Pulju, joka kuuluu Napapiirin yläasteen hyvinvointiryhmään, tiedotti mitä päihdekasvatusta koululla annetaan. Kuraattorin mukaan koululla käsitellään päihdeasioita laaja-alaisesti ja eri yhteyksissä.

Tässä muutamia esimerkkejä:

- Koulun työryhmät voivat järjestää erilaisia tilaisuuksia, joissa käsitellään päihdeasioita. Esimerkiksi 6.11. on tulossa teemapäivä, jonka yhtenä osana on nuuska. Teemapäivässä on siis muitakin osa-alueita, mutta eivät liity päihteisiin.
- Koululla on ollut 8.10. elämyksellinen päihdevalistus-tilaisuus.
- Keväällä koululle on tulossa ehkäisevän päihdetyön bussi.
- Lisäksi eri oppitunneilla käsitellään päihdeasioita, erityisesti terveystiedon tunneilla.
- Poliisi pitää myös laillisuuskasvatusta koululla.

Päihdevalistusta koskien tehdään siis yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Myös terveydenhoitaja käy läpi päihdeasioita jokaisessa terveystarkastuksessa. Kaikki kahdeksaluokkalaiset täyttävät päihdekyselyn. Terveystarkastusten yhteydessä kysytään päihdeasioita myös 7. ja 9. luokkalaisilta ja annetaan tarvittaessa ohjausta, kertoo kuraattori. (Pulju 2014.)

Tutkiessamme mm. Rovaniemen kaupungin esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmaa 2011, mainitaan että Rovaniemelle tehdyssä mielenterveys- ja päihdestrategiassa edellytetään ennaltaehkäisevän päihdesuunnitelman laatimista kouluihin. Perahdyimme kouluille tehtyyn suunnitelmaan. Suunnitelmasta löytyi selkeät toimintaohjeet nuorten päihteidenkäyttöön liittyvissä ongelmissa. Oppilaan päihteiden käyttöön kouluaikana reagoidaan aina. Tupakoinnin ja nuuskaamisen osalta seurauksena on ilmoitus kotiin, kasvatuskeskustelu ja jälki-istuntoa. Mikäli oppilas tavataan koulupäivän aikana alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisena, tehdään siitä ilmoitus oppilashuoltoryhmään, joka on yhteydessä huoltajiin sekä lastensuojeluun. (Rovaniemen kaupungin esi- ja perusopetuksen OPS 2011 & Napapiirin yläasteen OPS 2012 – 2015.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Napapiirin koulu on vanha Rovaniemen maalaiskunnan kansalaiskoulu, joka on otettu käyttöön vuonna 1960. Kansalaiskoulun yhteydessä alkoi vuodesta 1967 toimia myös kunnallinen keskikoulu. Kunnallinen keskikoulu toimi aina vuoteen 1976 saakka. Peruskouluun siirryttäessä 70-luvun alkupuolella sulautuivat kansalaiskoulu ja keskikoulu peruskoulun yläasteeksi ja koulusta tuli Nivavaaran peruskoulun yläaste. Oppilasmäärän edelleen kasvaessa tuli 1990-luvun alkupuolella jälleen ajankohtaiseksi koulun laajentaminen. Koulu oli jo silloin oppilasmäärältään Lapinmaakunnan suurin yläaste. Koulun uusin osa otettiin käyttöön kesällä 1997 ja 1990-luvun puolivälin tienoilla käynnistyi hanke koulun nimen muuttamiseksi. Uusi nimi, Napapiirin yläaste, otettiin virallisesti käyttöön syksyllä 1996. Tällä hetkellä Napapiirin yläasteella opiskelee yhteensä 514 oppilasta.

Opinnäytetyö aloitettiin teettämällä kysely Napapiirin yläasteella keväällä 2014. Tässä opinnäytetyössä kyselyyn ovat vastanneet henkilöt, jotka opiskelevat Napapiirin yläasteen vuosiluokilla 7-9. Kyselyn tavoitteena oli selvittää nykypäivän nuorten eri päihteiden käyttöä, sekä asenteita päihteisiin ja vertailla tuloksia vuonna 2000 tehtyyn kyselyyn.

Kyseisellä yläasteella on tehty samainen kysely vuonna 2000, vertailemme miten tulokset ovat muuttuneet tässä vuosien varrella. Olemme vuosia kuunnelleet miten mediassa puhutaan nuorten päihteidenkäytön vähenemisestä, mutta kentällä nuorisotyötä tehneinä, olemme olleet hieman erimieltä asiasta. Tämän opinnäytetyön avulla haluamme selvittää mikä nuorten suhtautuminen päihteisiin on tänä päivänä ja millaisia muutoksia niissä on tapahtunut. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa tilanne ja jos kyselyssä selviää, että alueella päihteitä käytetään paljon, siihen voidaan puuttua. Jo ennen opinnäytetyön aloittamista ajatuksena oli että, tilanteeseen voitaisiin puuttua mm. tehostamalla päihdevalistusta ja informoimalla oppilaiden vanhempia. Lisäksi tiedottaa kentällä työtä tekeville mikä on tämän hetkinen tilanne päihteiden suhteen alueen nuorilla.

Opinnäytetyö tuottaa tietoa Napapiirin alueen nuorten päihteiden käytöstä ja asenteista päihteidenkäyttöön. Haluamme selvittää miten oppilaiden mielestä nuorten päihteiden- ja huumeiden käyttöä voitaisiin ehkäistä. Opinnäytetyön pohjalta voidaan tehostaa valistusta ja keskittää sitä tarvittaviin päihteiden alueisiin. Opinnäytetyö jaetaan koulun ja nuorisotoimen käyttöön sen valmistuttua.

5.1 Selvitysmenetelmä

Kvantitatiivisessa, eli määrällisessä selvityksessä, käsitellään saatua aineistoa tilastollisin menetelmin. On tärkeää, että ennen kuin määrällistä tutkimusta tehdään, tutkittava ilmiö on täsmentynyt ja siitä on runsaasti etukäteistietoa. Määrällisen tutkimuksen lähtökohtana on yleensä ongelma, johon haetaan ratkaisua ja otanta edellyttää runsasta otosta. Tuloksista käy ilmi sen hetkinen tilanne, mutta syitä siihen ei pystytä useinkaan selvittämään. Kvantitatiivista tutkimusta onkin moitittu pinnallisuudesta, koska tutkija ei monestikaan tunne tutkimuskohdetta ja tästä syystä voi helposti sortua väriin tulkintoihin aineistoa tutkiessaan. (Kananen 2008. 10 & Heikkilä 2005. 16.)

Aineiston hankinnalle on useampia vaihtoehtoja joita ovat mm. kysely, haastattelu sekä systemaattinen havainnointi. Tässä opinnäytetyössämme valitsimme tutkimusmenetelmäksi kyselyn, koska tällä menetelmällä tutkimusongelma parhaiten selvisi. Aineiston analysoimme kvantitatiivisin menetelmin. Aineiston hankinnassa käytimme kyselyä, jossa kysymysten muoto on vakioitu. Jokainen kyselyyn vastaava, vastaa samoihin asioihin, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Kysely soveltui aineiston keräämisen tavaksi, koska tutkittavia oli paljon ja kysymykset henkilökohtaisia. Koimme, että kyselylomaketta käyttämällä saamme mahdollisimman suuren vastausprosentin ja tätä vahvisti myös se, että kävimme itse toteuttamassa kyselyn Napapiirin yläasteella. (Heikkilä 2005. 16 - 19.)

5.2 Aineiston keruu sekä analysointi

Opinnäytetyöllemme saimme luvan 17.2.2014. Napapiirin yläasteen yhteyshenkilön kanssa sovittiin, että tulemme suorittamaan kyselyn oppilaille toukokuussa 2014. Olemme käyttäneet täsmälleen samaa kyselylomaketta kuin vuonna 2000. Kyselyn

ovat laatineet Nella Lehtosalo, Seija Paaso, Kaarina Patja ja Tiina Särkelä huume-työn ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämistehtävänä. Teetimme kyselyn oppitun-neilla yhden päivän aikana. Olemme itse olleet paikalla kertomassa opinnäytetyön tavoitteet. Olemme avanneet kyselyn jokaisen luokan kohdalla, jotta nuoret ymmär-tävät käsitteet, mistä kyselyssä kysytään. Kyselyn päätyttyä olemme laittaneet lo-makkeet luokan edessä suljettuun kirjekuoreen yksityisyyden suojaamiseksi. Vastaa-jamäärä oli todella hyvä, yläasteen 514 oppilaasta 417 vastasi kyselyymme ja näin ollen vastausprosentti on 81,13 %.

Olemme siirtäneet molempien vuosien tulokset kyselylomakkeista excel-taulukkolaskentaohjelmaan kuvioiden muodostamiseksi ja prosenttilukujen saami-seksi. Näin tulosten vertailu on mahdollistunut. Kaikkia kyselyn tuloksia ei ole analy-soitu, koska edellisen kyselyn kohdalla oli keskitytty vain muutamiin keskeisimpiin kysymyksiin. Tästä johtuen emme myöskään käyttäneet yleisimmin käytettäviä oh-jelmia analysoinnissamme. Ohjelmien käyttö tuntui olevan haasteellinen monien muuttuvien tekijöiden sekä puuttuvien tietojen vuoksi. Koska halusimme myös var-mistaa mahdollisimman suuren vastausprosentin, käytimme kyselyssä paperikyselyä, jota pystyimme myös itse valvomaan. Meillä on kokemuksia myös siitä, että nuorille lähetettävät nettikyselyt ovat vastausprosentiltaan pienet. Kyselyssä on 26 kysymys-tä, joissa kysellään päihteiden lisäksi myös nuorten vapaa-ajan viettopaikasta, ystä-vien määrästä sekä ystävien päihteidenkäytöstä.

5.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Ennen kyselyn toteutusta perehdyimme vuoden 2000 tehdyn kyselyn ongelmiin, jotta emme tekisi samoja virheitä uudelleen. Vuoden 2000 tutkimusraportin mukaan selvisi mm. että kysely toteutettiin huonoon aikaan, koska koululla oli kiirettä. Tästä syystä päätimme toteuttaa itse kyselyn toukokuun viimeisellä viikolla, koska silloin opinnot on jo pääosin suoritettu ja päivät kuluvat leppoisaammin täyteohjelmalla.

Kyselyn toteuttamiseen saimme aikaa yhden koulupäivän verran. Tämä tuntui aluksi haasteelliselta, koska koulu on iso ja luokkia paljon ja päivä oli muutenkin lyhennetty koulun toimesta. Lisäksi jo ensimmäisen luokan kohdalla huomasimme, että kysely oli vaikeasti luettava (otsikot epäselviä) sekä päihdekäsitteitä- ja katukieltä ei ymmär-

retty (mm; mitä tarkoitetaan lääkkeillä päihtymistarkoituksessa ja mitä ovat esimerkiksi tinneri, hasis). Tästä selvisimme aukaisemalla käsitteitä jokaisessa luokassa ennen kyselyn aloittamista, joka taas vei vastausaikaa kyselyn täyttämistä. Saimme silti tiukan aikataulun puitteissa kyselyn toteutettua suunnitelman mukaisesti.

Nuorille kerrottiin mihin ja miksi opinnäytetyötä tehdään. Samalla nuorille myös kerrottiin selkeästi, että heidän henkilöllisyyttään ei voida selvittää ja aineisto säilytetään meillä, ei opettajilla. Heille annettiin mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta kyselyyn. Vain yksi nuori kieltäytyi vastaamasta palauttaen kyselyn tyhjänä.

Kyselytulosten luotettavuudessa on otettava huomioon kuinka todenmukaisesti nuoret ovat kyselyyn vastanneet. Pelko, että jää kiinni, mm. huumeiden kokeilusta voi asettaa nuorelle kynnyksen vastata rehellisesti kyselyyn. Nuoret eivät tuntuneet ymmärtävän myöskään mitä kyselyssä tarkoitettiin mm. pillereiden hyväksymisellä, vaikka sen avasimmekin aina nuorille ennen kyselyn jakamista. Tämä laittaa myös pohtimaan, voiko olla niin, etteivät nuoret ole ymmärtäneet kysymyksiä vuonna 2000 kun opettajat ovat kyselyn nuorille jakaneet.

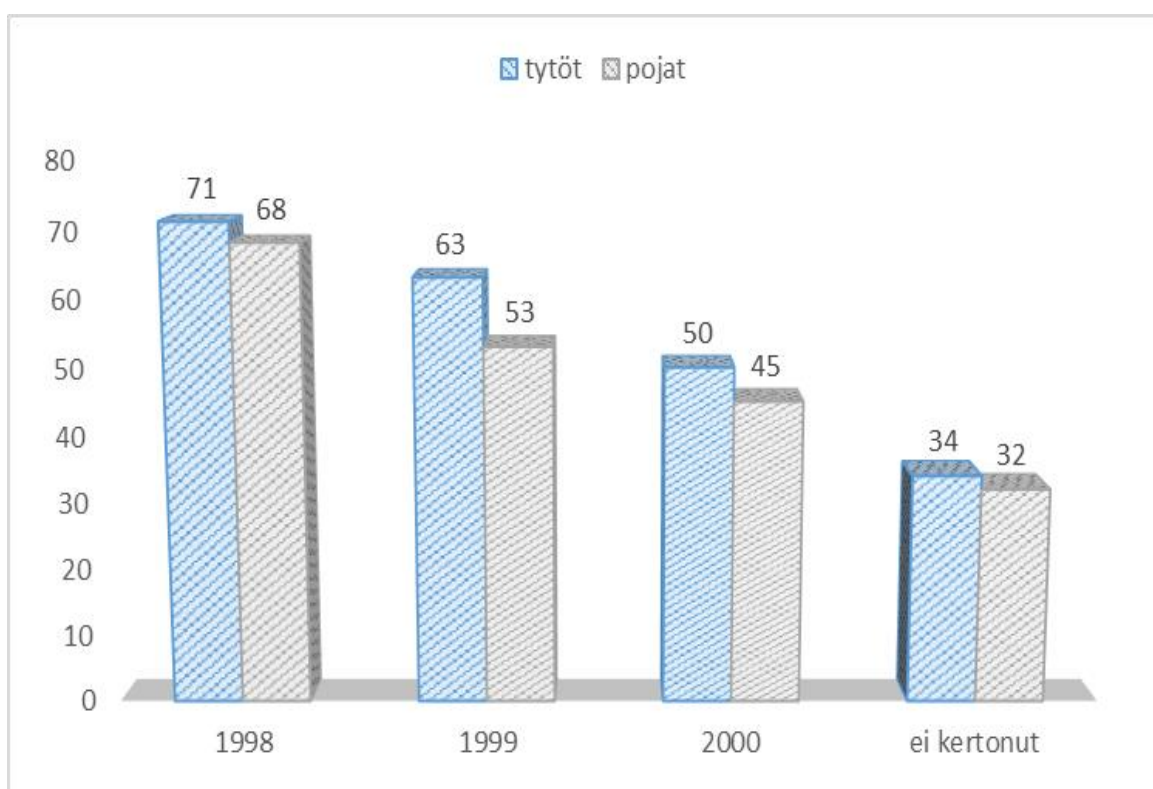
6 SELVITYKSEN TULOKSET JA VERTAILU EDELLISIIN TULOKSIIN

Vuonna 2000 on tehty yhteistyössä Rovaniemen maalaiskunnan nuoriso- ja koulutoimen kanssa selvitys nuorten päihteiden käytöstä Napapiirin yläasteelle. Selvitys tehtiin Rovala opiston järjestämään huumetyön ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämistehtävänä. Tavoitteena oli aloittaa yhteistyö eri tahojen kanssa ja suunnitella yhteistä alkoholi- ja päihdestrategisia ohjelmia. Kyselyn tuloksia on ollut tarkoitus käyttää koululle perustettavan päihdetyöryhmän työskentelyn viitoittajana.

Vuoden 2000 selvityksessä on perehdytty lähemmin päihteiden käyttöön ja niiden tulosten analysointiin. Kyselyyn oli vastannut 403 oppilasta ja lisäksi 20 oli palauttanut kyselyn täyttämättä. Kyselyn on toteuttaneet koulun opettajat luokissa. Kyselystä selvisi, että nuorten mielestä vanhempien vastuu ja rajojen asettaminen on tärkeää. Nuoret ovat pitäneet tärkeänä ehkäisevässä päihdetyössä poliisivalvonnan ja van-

hempien vastuunoton lisäämistä, rangaistuksien kovenemista ja muutama jopa alkoholin ostoikärajan nostamista. Nuorten katsottiin pystyvän vaikuttamaan nuorten päihteiden käyttöön valvomalla toinen toisiansa. Tulokset olivat olleet selvästi huolestuttavia alkoholin käytön hyväksymisen kohdalla alle 18- vuotiaille. Myös pillereiden, lääkkeiden ja kannabistuotteiden hyväksymistilasto oli huolestuttava. Vastanneista lähes 21 % hyväksyi pillereiden käytön huumaavassa tarkoituksessa ja kannabistuotteiden käytön hyväksyi lähes 11 % kyselyyn vastanneista. Lääkkeitä ja alkoholia yhdessä kertoi käyttäneensä 403 vastanneesta 29 oppilasta. (Lehtosalo, Paaso, Patja & Särkelä 2000)

Tässä vertailussa keskitymme vuoden 2000 kyselyn mukaan vain muutamien olennaisten kysymysten analysointiin ja vertailuun. Aiemman kyselyn tekijöillä oli raporttinsa mukaan tarkoitus analysoida koko kyselylomakkeen anti myöhemmin. Tätä ei kuitenkaan tietojemme mukaan ole tehty.

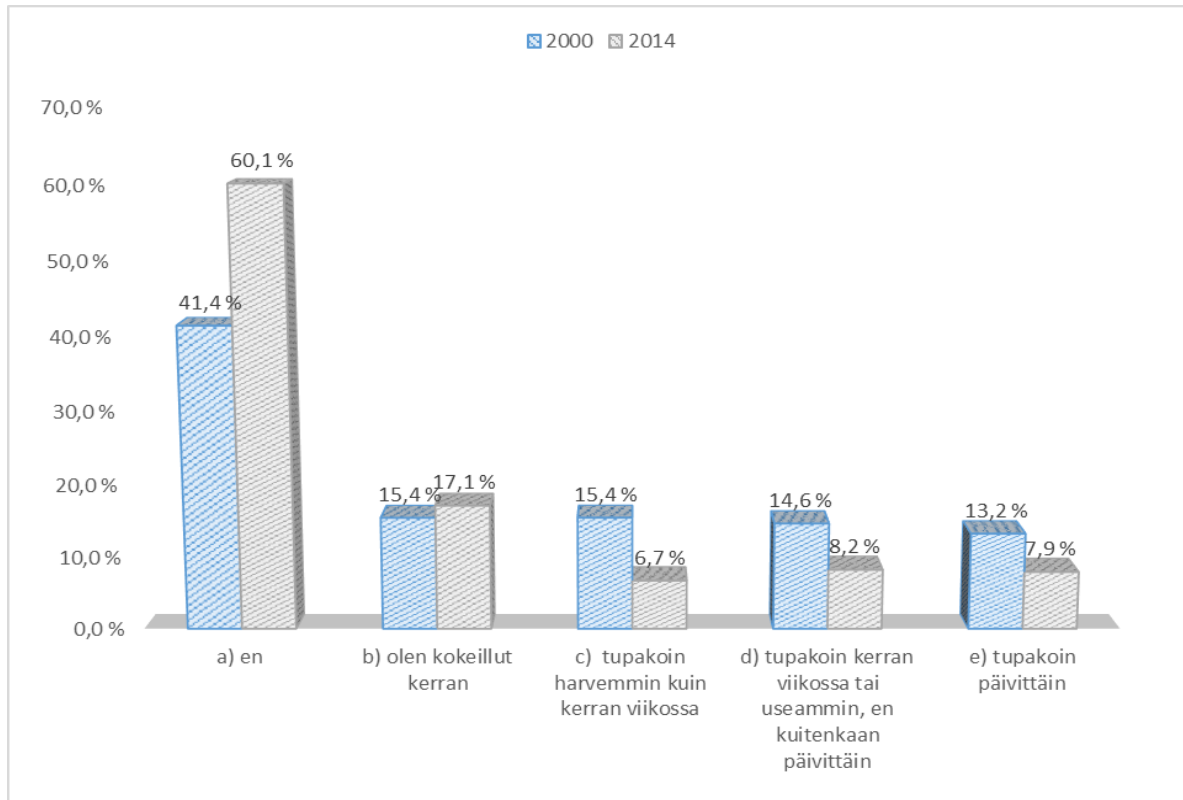

Kuvio 2. Vastanneiden syntymävuosi- ja sukupuolijakauma vuonna 2014

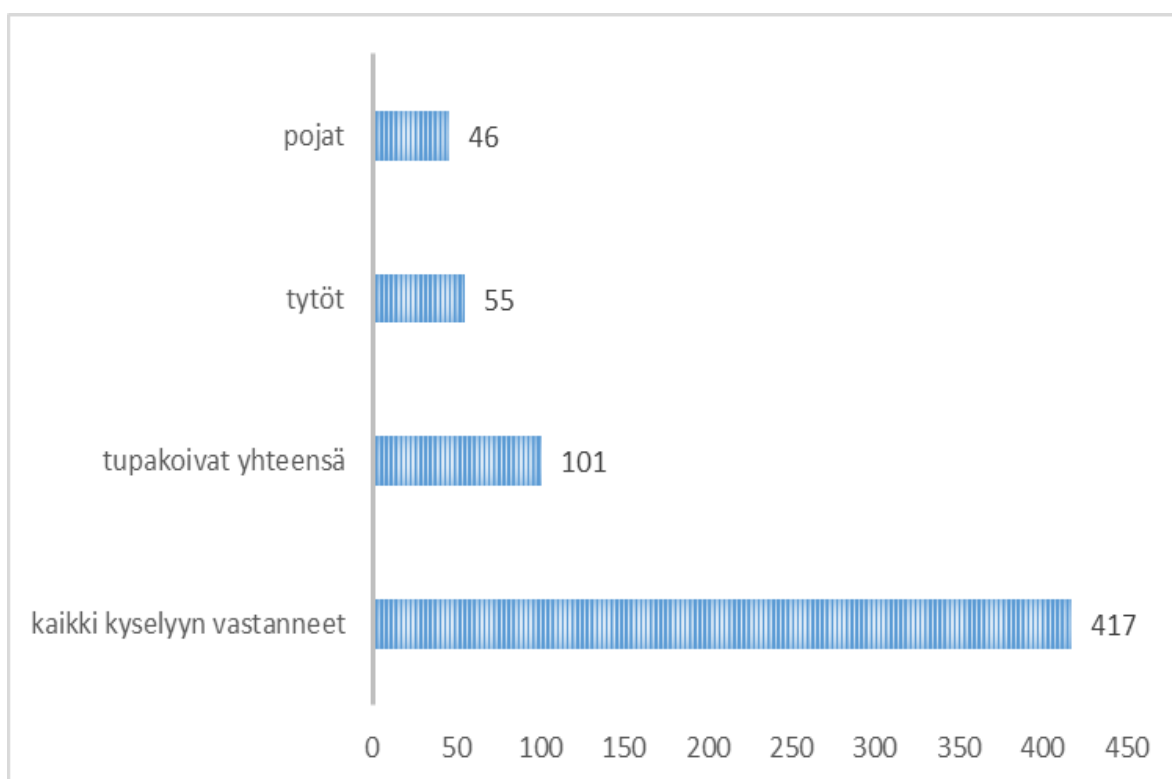
Vuoden 2000 selvityksessä ei ole huomioitu vastanneiden ikä- ja sukupuolijakaumaa. Halusimme itse laskea osuudet, jotta voimme opinnäytetyössämme vertailla muuta-

missa tuloksissa myös sukupuolijakauman välisiä eroja. Olisimme halunneet vertailla tuloksia myös 2000 vuoden tuloksiin, koska luultavasti näissä on tapahtunut muutoksia. Olemme ottaneet sukupuolijakauman huomioon tupakoivien, humalaan juoneiden ja huumeita kokeilleiden osalta alla olevissa taulukoissa.

6.1 Tupakoinnin ja nuuskan yleisyys Napapiirin yläasteen oppilailla

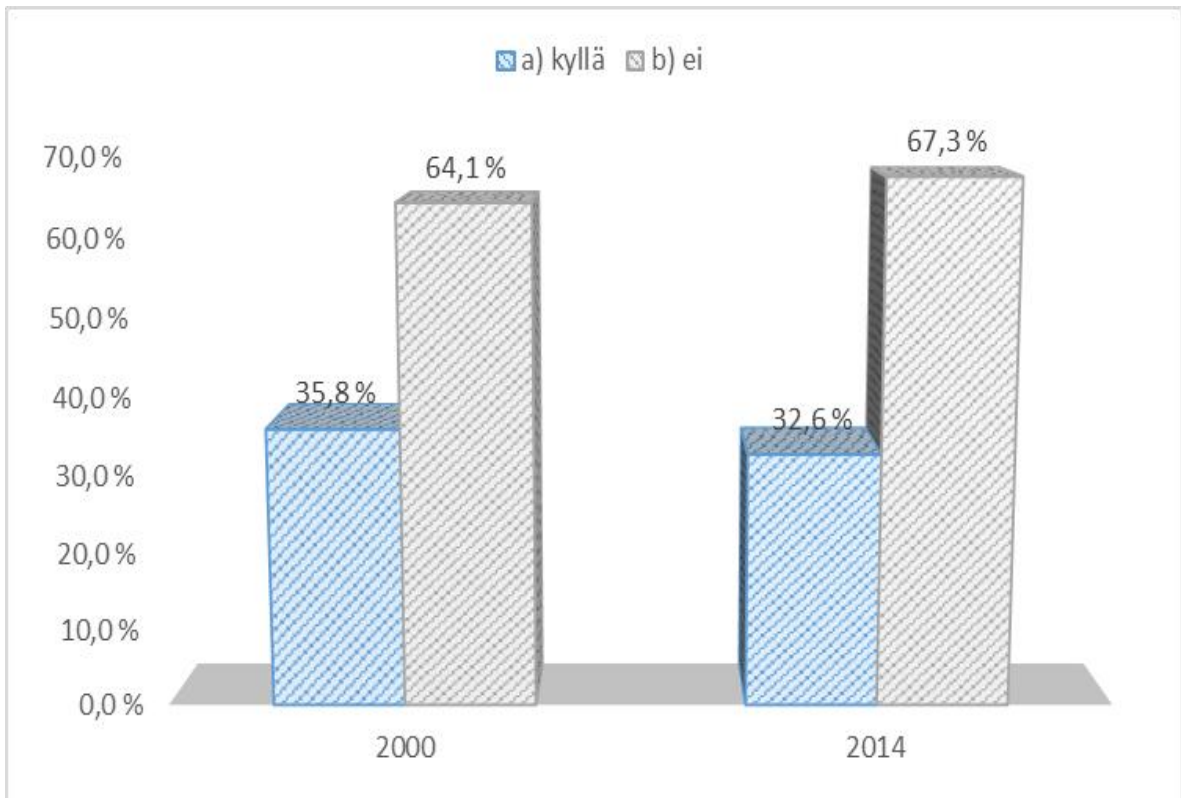
Kuvio 3. Nuorten tupakoinnin muutokset 2000 ja 2014

Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden tupakoivien nuorten sukupuolijakauma vuonna 2014

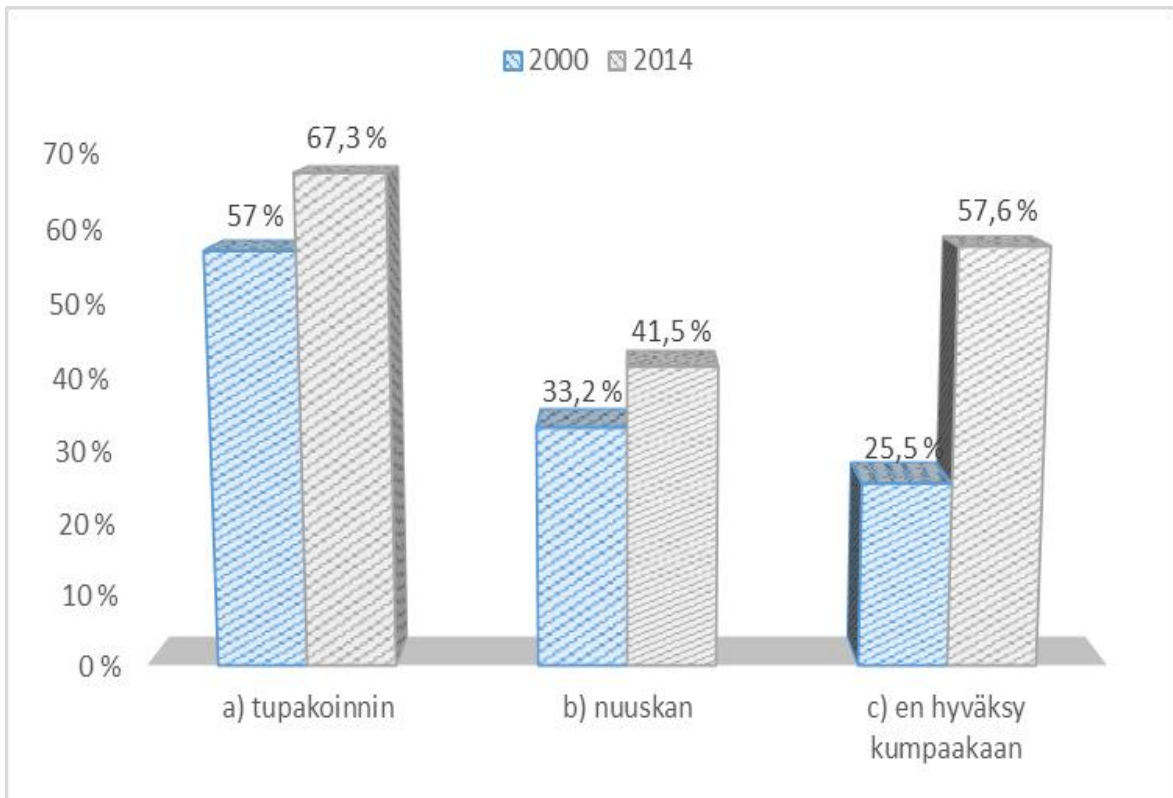
Vuoden 2000 kyselyn mukaan tupakoimattomia vastanneista oli 41 %, kun taas vuoden 2014 kyselyn mukaan tupakoimattomia vastanneista oli 60 % oppilaista. Tulos kertoo selkeästi sen, että tupakointi nuorien keskuudessa on vuosien varrella vähentynyt. Vuonna 2000 kerran tupakointia oli kokeillut 15 %, kun taas vuonna 2014 tupakointia oli kokeillut 17 % vastanneista. Tämä kertoo että kokeilu on lisääntynyt. Vuonna 2000 harvemmin kuin kerran viikossa tupakoivansa ilmoitti 15 %. Vuonna 2014 harvemmin kuin kerran viikossa tupakoivia oli 7 % oppilaista, joka kertoo tupakoinnin vähentyneen. Kerran viikossa tai useammin – ei kuitenkaan päivittäin – tupakoi vuonna 2000 15 % oppilaista, tähän kysymykseen lukemat vuonna 2014 olivat 8 %, tulos puoltaa tupakoinnin vähenemistä. Vuonna 2000 säännöllisesti tupakoivien osuus oli 13 % kuin taas vuonna 2014 säännöllisesti tupakoivien osuus oli 8 %. Tupakointi on siis kyselyiden perusteella vähentynyt.

Kuviossa 4 on nähtävissä että suuria eroja ei ole sukupuolten välillä. Tupakoivia nuoria oli yhteensä vastanneista 101. Yllätyimme hieman että tyttöjen osuus oli suurempi kuin poikien. Tämän selittänee osin se että poikien keskuudessa nuuskan käyttö on suosittumpaa.

Kuvio 5. Tietävätkö vanhemmat nuorten tupakoinnista vastaajien mielestä

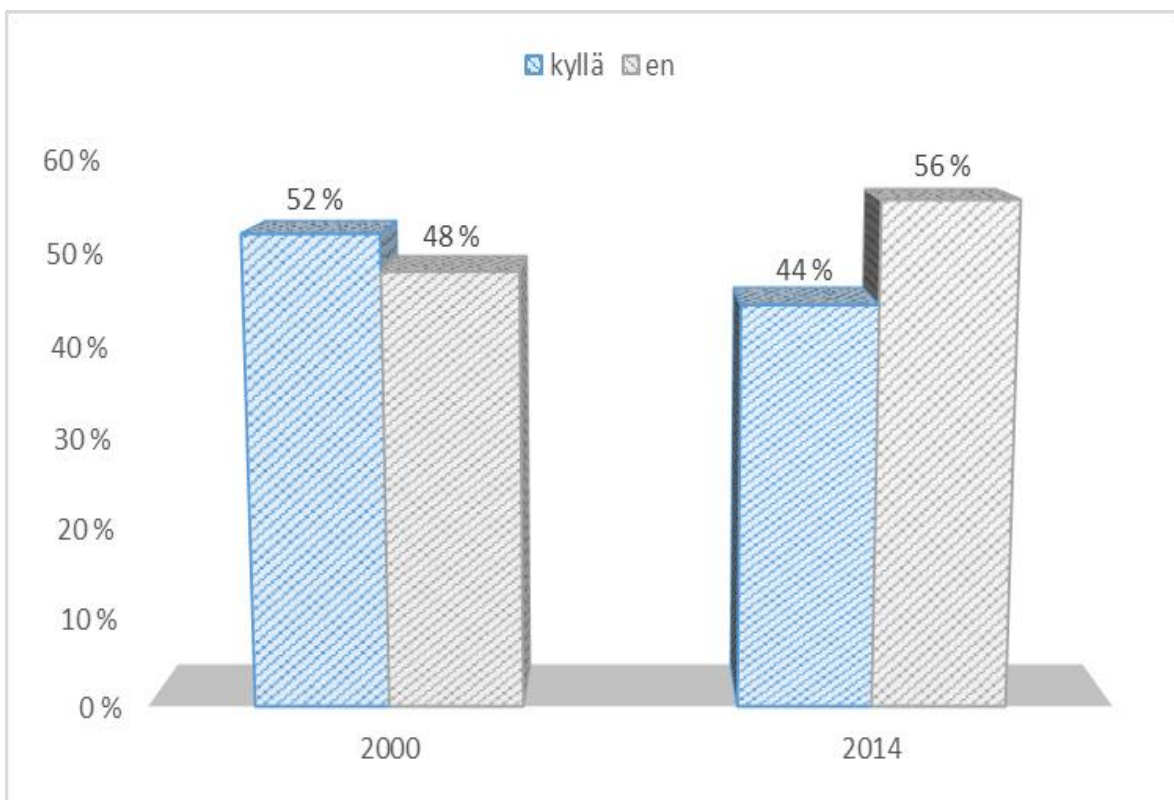
Analysoinnissa on huomioitu vain tupakoivien vastaukset. Vuonna 2014 tupakoivia nuoria on ollut vastausten mukaan 101. Vuonna 2000 tupakoivia nuoria on ollut vastausten mukaan 174. Vuonna 2000 tupakoivista nuorista 36 % vastasi vanhempiensa tietävän heidän tupakoinnistaan, 64 % nuorista uskoivat tupakoinnin pysyneen vanhemmiltaan salassa. Vuonna 2014 tupakoivista nuorista 33 % vastasi vanhempien tietävän heidän tupakoinnistaan ja 68 % nuorista uskoivat, etteivät vanhemmat ole tietoisia heidän tupakoinnistaan. Tässä ei ole suuria muutoksia vuosien varrella tapahtunut, mutta pienoinen lasku vanhempien tietoisuudesta nuorten tupakoinnista olisi tapahtunut.

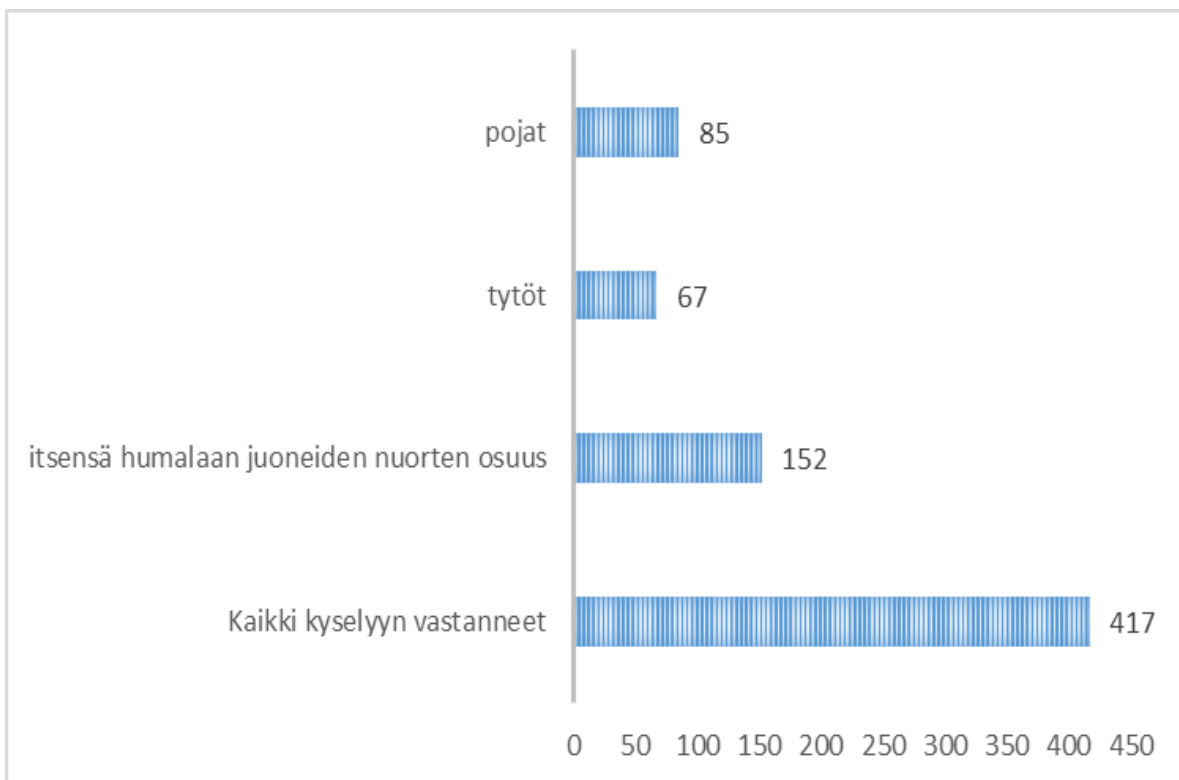
Kuvio 6. Hyväksyvätkö vastaajat nuorten tupakoinnin ja/tai nuuskan käytön. Jokaisen kohdan prosentit on laskettu kyselyyn vastanneiden (417) verraten

Tulosten analysoinnissa huolestuttavin tulos on se, miten nuorten hyväksyntä on noussut niin tupakoinnin kuin nuuskankin suhteen. Kuitenkin suuri positiivinen muutos näkyy nuorten määrässä, jotka eivät hyväksy kumpaakaan. Tulos on noussut vuodesta 2000 melkein 30 %. Kysymykseen vastatessaan nuori on voinut hyväksyä tupakoinnin mutta ei nuuskaa, tai päinvastoin, tai ettei hyväksy kumpaakaan. Siksi olemmekin prosentteja laskiessamme verranneet lukuja kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken

6.2 Alkoholi

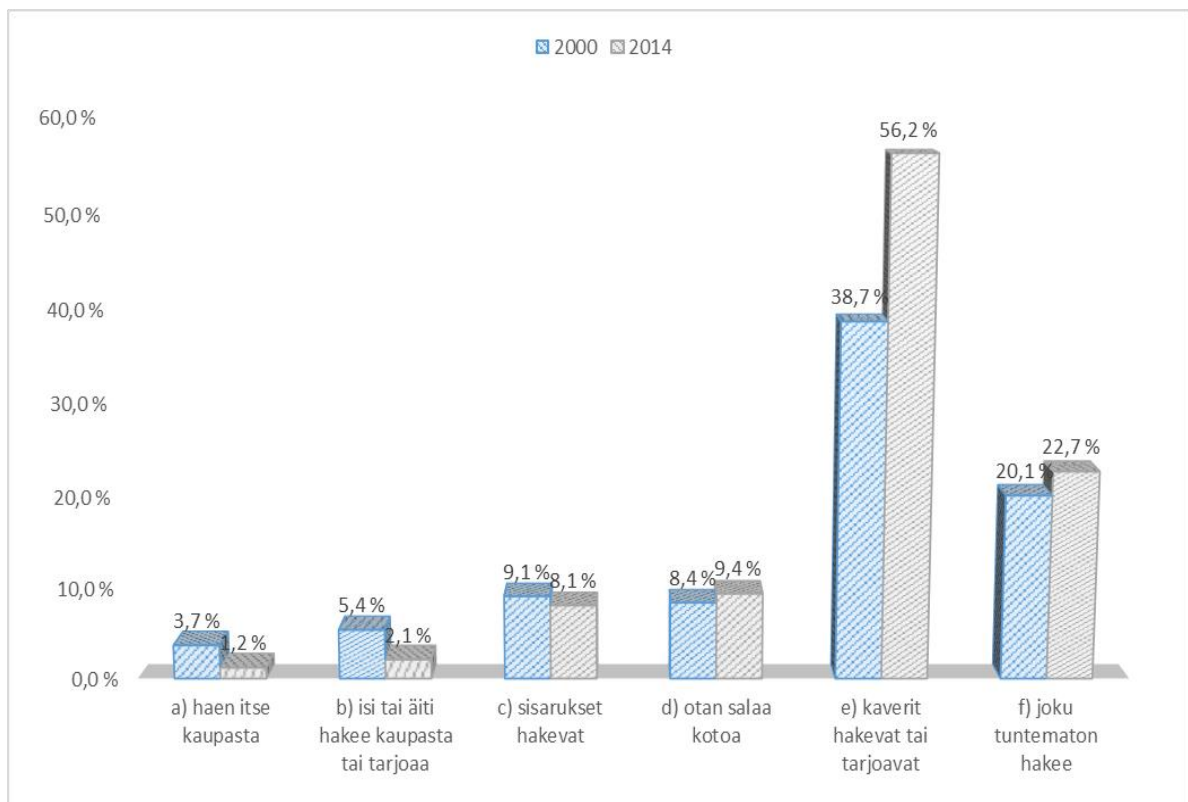
Kuvio 7. Humalaan juoneiden nuorten osuus vastanneista

Kuvio 8. Humalaan juoneiden sukupuolijakauma vuonna 2014

Vuoden 2000 vastausten perusteella voisi päätellä, että nuorista noin puolet ovat juoneet itsensä humalaan kuin taas noin puolet eivät, suurta eroa ei ole. Nyt vuoden 2014 tulosten perusteella voi nähdä positiivisen muutoksen eroavaisuuden kasvaessa, nuorista 56 % ei ole juonut itseään humalaan.

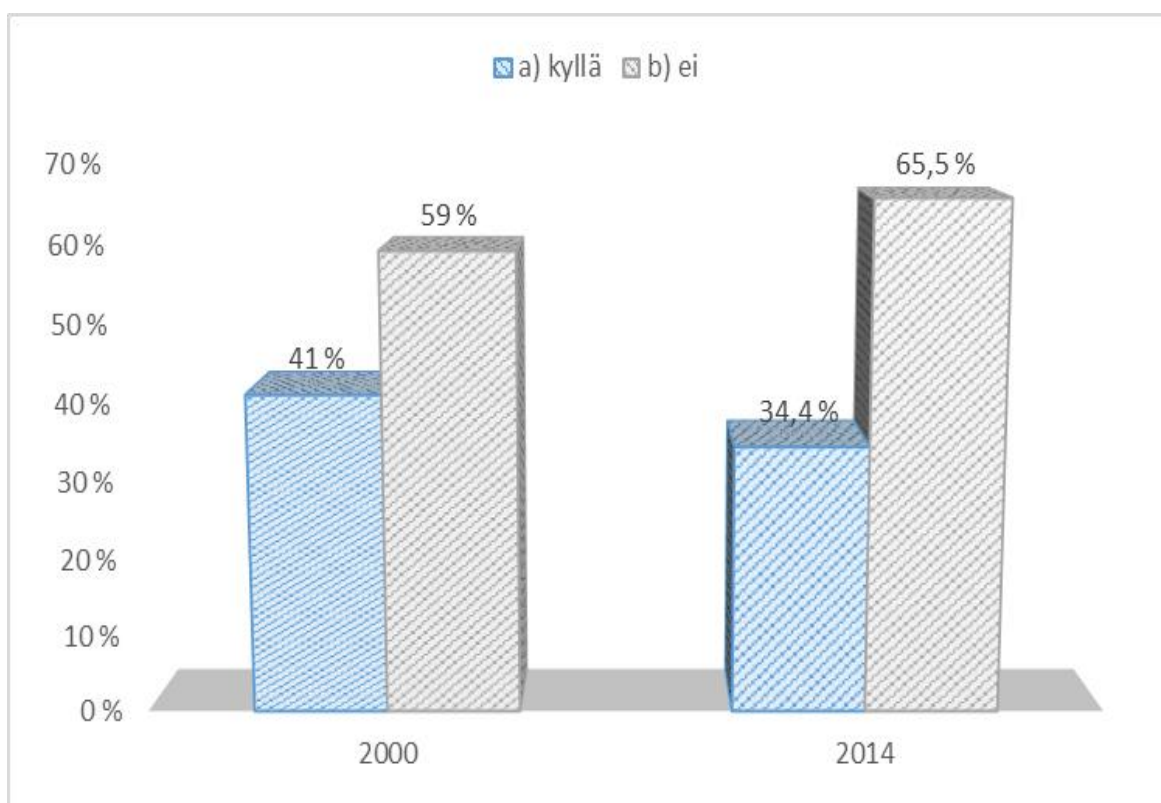
Kuviosta 8 on nähtävissä, että kyselyyn vastanneista humalaan itsensä juovia poikia on enemmän kuin tyttöjä. Tämä oli mielestämme oletettava tulos muun muassa siksi, että alkoholin käytöstä kuulee puhuttavan poikien suusta enemmän. Kaikkien kyselyyn vastanneiden joukosta vajaa kolmannes kertoo juovansa itsensä humalaan. Pohdimmekin onko tämä paljon vai vähän?

Kuvio 9. Miten alkoholia käyttävät nuoret hankkivat alkoholijuomat

Tulosten perusteella on pääteltävissä, etteivät nuoret enää pysty hankkimaan alkoholijuomiaan kaupasta itse. Olisiko tähän syynä tiukentunut valvonta iän tarkistamisen suhteen? Hämmästyttävää on kuitenkin se, että osa nuorista voi vieläkin hankkia alkoholia kaupasta itse. Harmittavaa on huomata, että isät tai äidit ostavat lapsilleen alkoholijuomia, vaikka se onkin prosentuaalisesti vähentynyt. Selvästi yleisin alkoholi-

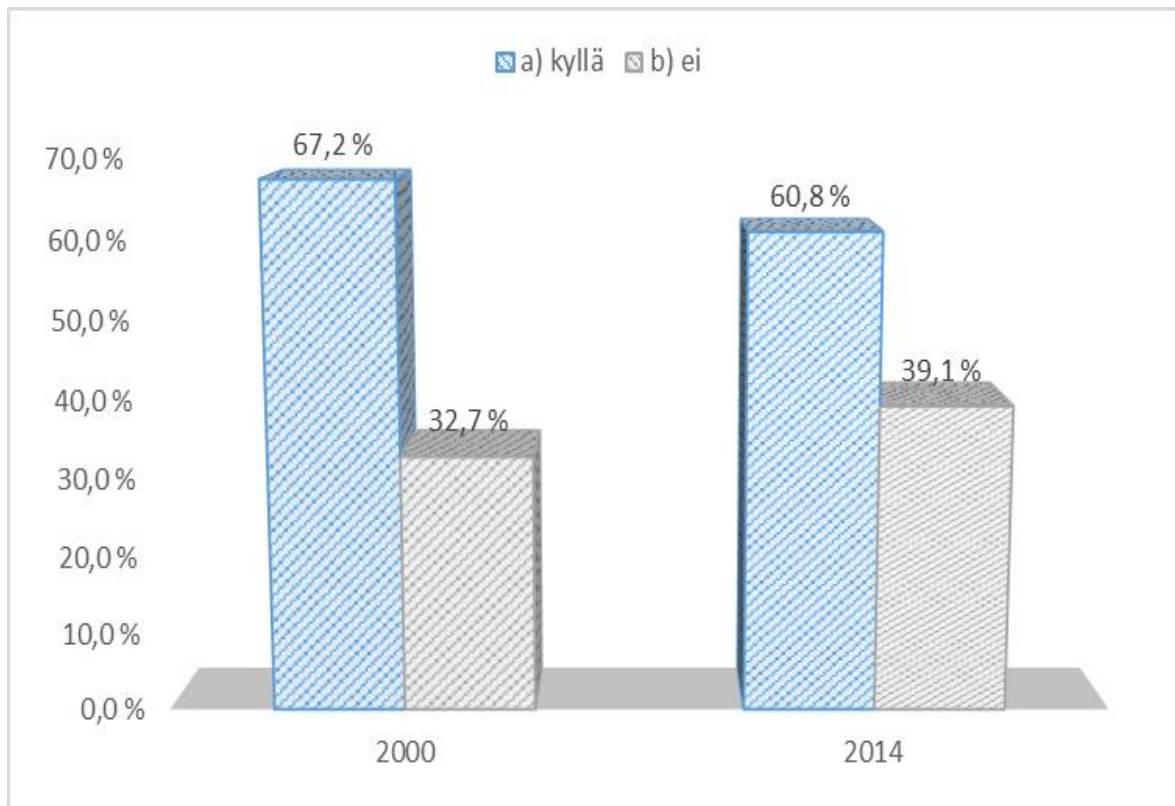
lin hankintakeino on pysynyt vuosien kuluessa samana, eli kaverit hakevat tai tarjoavat. Tämä on lisääntynyt vuoteen 2014 lähes 20 % mikä kertoo siitä, että nuorilla on enemmän kontakteja/kavereita täysi-ikäisten joukossa. Toiseksi suosituin alkoholin hankintakeino nuorten keskuudessa on se, että joku tuntematon henkilö ostaa heille alkoholijuomat. Nuorten puheiden mukaan tämä toteutuu yleensä niin, että nuoret "päivystävät" kaupan edessä ja odottavat sopivaa, yleensä nuorta aikuista henkilöä jota pyytävät ostamaan alkoholijuomaa heille. Tästä nuoret maksavat hänelle vähän ylimääräistä rahaa vastineeksi. Monilla nuorilla on myös tiedossa "vakihakijat", joita he eivät kuitenkaan tunne ja tapaavat henkilöä kaupungilla vain silloin kuin haluavat alkoholia.

Kuvio 10. Tietävätkö vanhemmat nuorten alkoholin käytöstä vastaajien mielestä

Vuoden 2000 kyselyn mukaan 41 % vastaajista kertoi vanhempiansa tietävän nuoren alkoholin käytöstä. Vastaajista 59 % olettaa alkoholin käyttönsä pysyneen vanhemmiltaan salassa. 2014 vuoden kyselyn mukaan 34 % vastaajista kertoi vanhempiansa tietävän nuoren alkoholin käytöstä, 65 % oli sitä mieltä, ettei vanhemmat olleet tietoisia nuoren alkoholin käytöstä. Johtuuko tämä muutos siitä, että nuoret juovat vähemmän? Onko nuoret ovelampia eivätkä jää kiinni

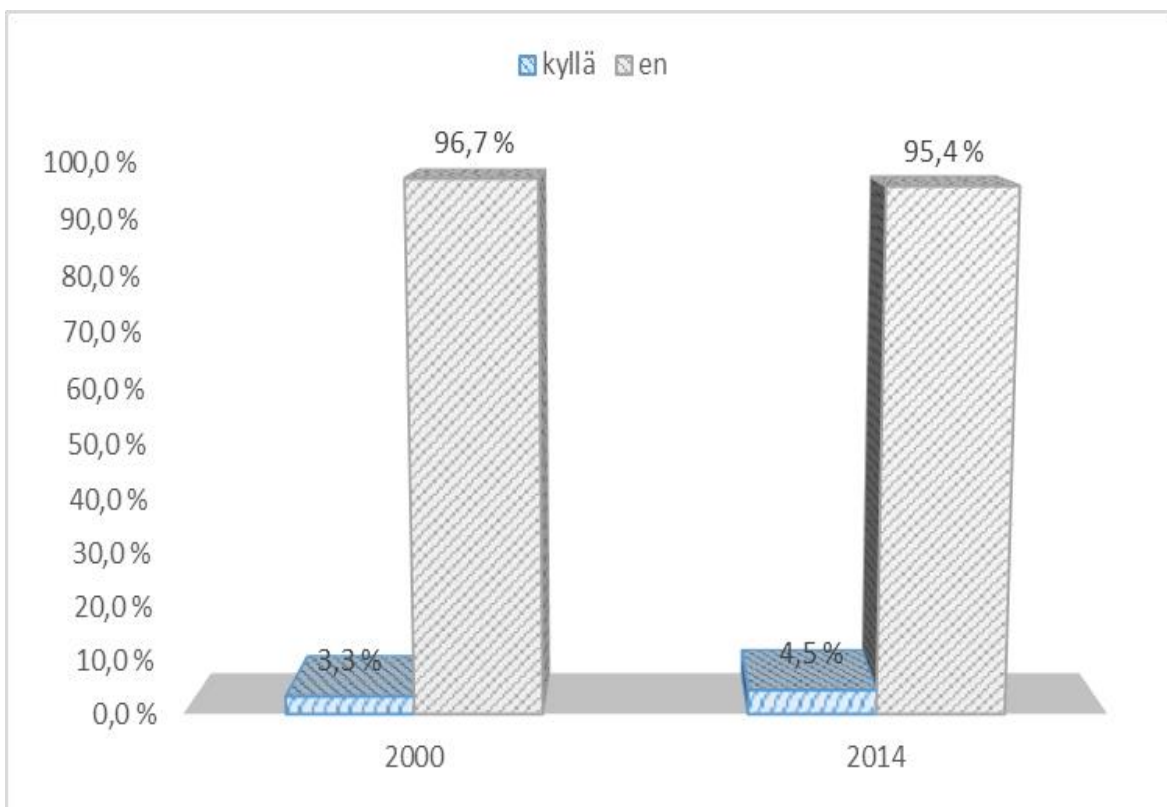
vanhemmilleen? Tietävätkö vanhemmat missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa? Pitäisikö vanhempainkin "päihdevalistusta" lisätä?

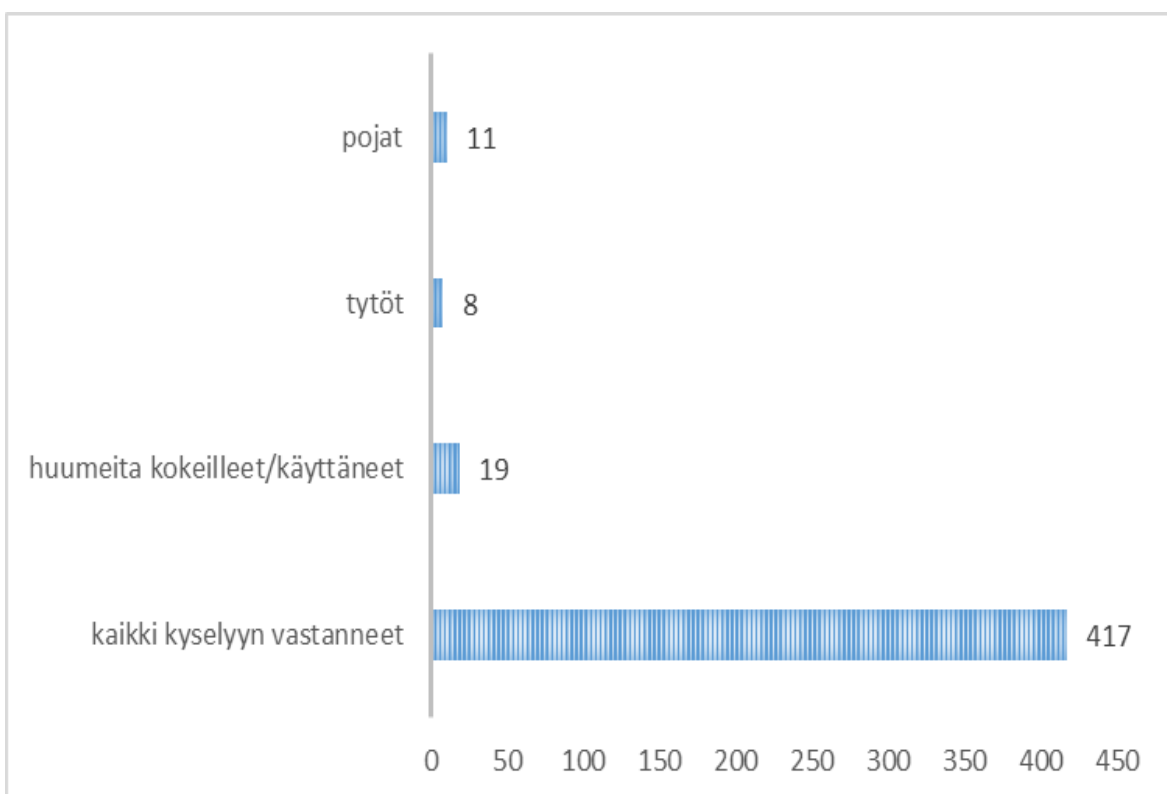
Kuvio 11. Hyväksyvätkö vastaajat alle 18-vuotiaiden alkoholin käytön

Alle 18- vuotiaiden alkoholin käytön hyväksymisessä nuorten keskuudessa on laskua 6 % verran. Vaikka muutosta parempaan suuntaan on tapahtunut vuoden 2000 ja 2014 välillä, on kokonaisprosenttimäärä silti huolestuttavan suuri. Pääteltävissä on selkeästi se, että pääsääntöisesti nuoret eivät pidä alaikäisten alkoholin käyttöä huonona asiana ja asia hyväksytään nuorten keskuudessa.

6.3 Huumaavat aineet

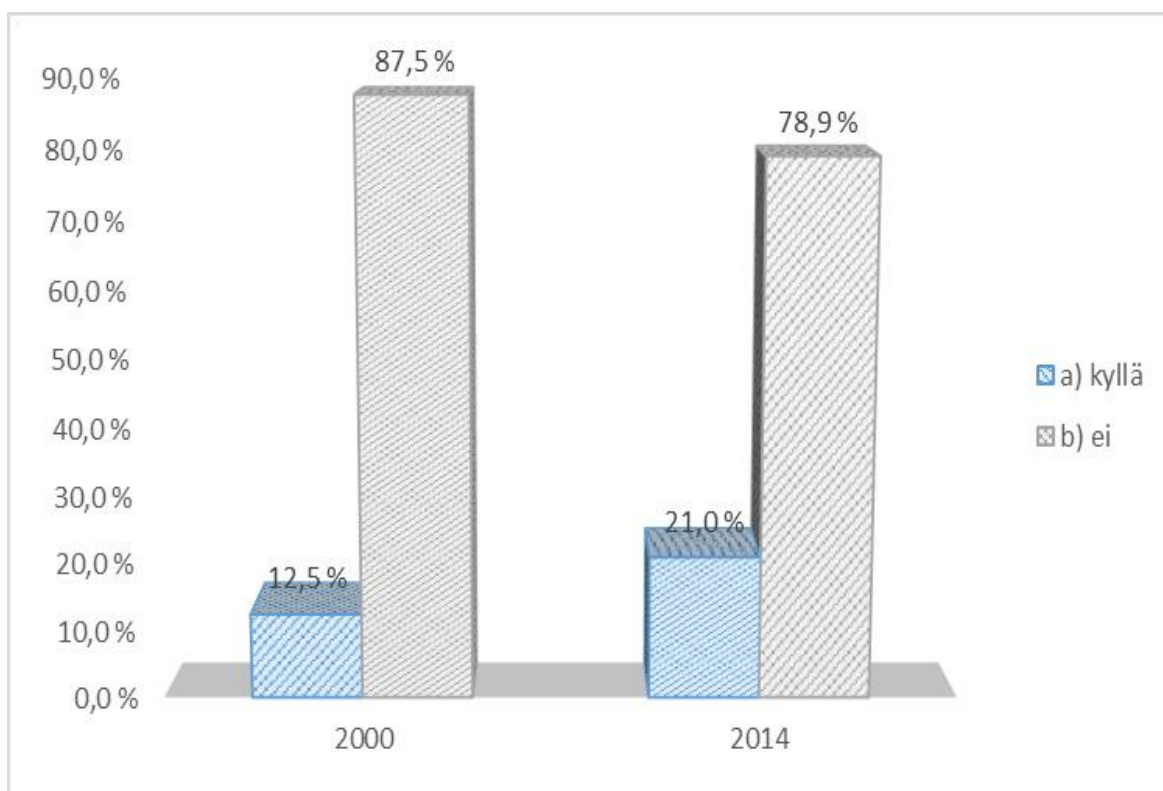
Kuvio 12. Ovatko kyselyyn vastanneet nuoret koskaan kokeilleet huumeita

Kuvio 13. Huumeita kokeilleiden sukupuolijakauma 2014

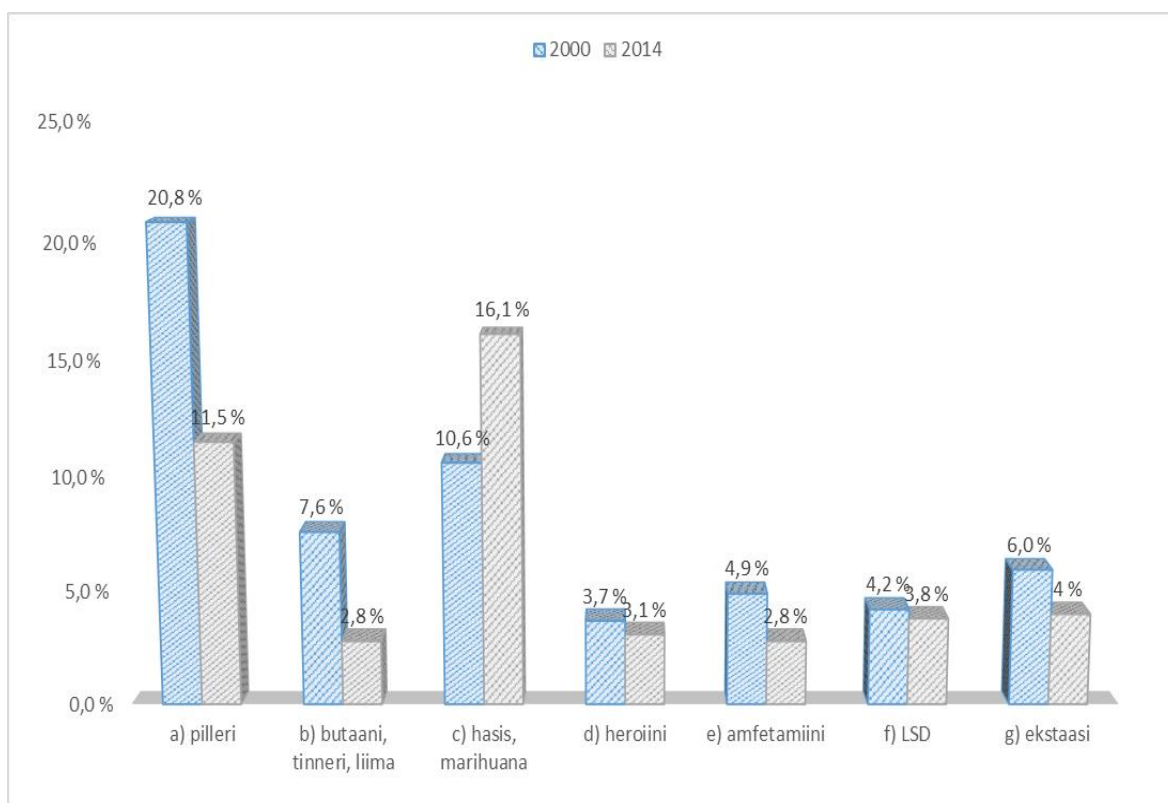
Vuonna 2000 huumeita kokeilleita tai käyttäjiä oli tämän kyselyn mukaan 13 eli 3,3 % vastaajista. Vuoden 2014 kyselyn mukaan huumeita kokeilleita tai käyttäjiä oli tämän kyselyn mukaan 19 eli 4,5 % kyselyyn vastanneista. Tämän kasvun näemme kuitenkin positiivisena, koska käyttäjien/kokeilleiden määrä on pysynyt pienenä. Tämä herättää meissä kuitenkin kysymyksen, ovatko kaikki kyselyyn vastanneet rehellisesti? Nuorten kanssa työskennellessä olemme saaneet käsityksen, että huumeita käytettäisiin enemmän. Nuorten puheista on myös saatu käsitys, että huumeita on toisinaan helpompaa saada kuin alkoholia. Nuoret kertovat myös, että alkoholin käytöstä ”kärähtää” kotona helpommin kuin huumeiden käytöstä.

Kuviosta 13 on nähtävissä tyttöjen ja poikien osuudet huumeita kokeilleista/käyttäneistä. Erot ovat pienet. Kyselylomakkeita analysoidessamme kiinnitimme huomiota huumeiden osalta hieman myös ikäjakaumaan. Jo se, että huumeita käyttäviä/kokeilleita löytyi vastaajista, on huolestuttavaa. Vieläkin huolestuttavampaa oli huomata myös se, että sitä löytyi jokaisesta ikäluokasta. Pitäisikö päihdevalistus aloittaa jo alakoulussa?

Kuvio 14. Tietävätkö vanhemmat nuorten mielestä heidän huumeikokeilusta/käytöstä

Tässä taukukossa olemme huomioineet vain huumeita kokeilleet/käyttävät vastaajat. Vuonna 2000 13:sta huumeita kokeilleista 1 oli sitä mieltä, että vanhemmat tietävät asiasta. 7 oli onnistunut mielestään salaamaan kokeilunsa tai käyttönsä vanhemmiltaan. Vuoden 2014 kyselyssä 19:sta huumeita kokeilleista 4 oli sitä mieltä, että vanhemmat tietävät käytöstä tai kokeilusta. 15 vastaajista oli sitä mieltä, etteivät vanhemmat tiedä huumeiden kokeilusta tai käytöstä. Prosentuaalisesti vertailtuna vanhemmat ovat paremmin tietoisia nuorten huumeiden kokeilusta/käytöstä nykypäivänä.

Kuvio 15. Hyväksyvätkö nuoret kyseisten aineiden käytön

Kyselystä selvisi että nuorten hyväksyntä pillereiden käyttöön päihdetarkoituksessa on laskenut. Tätä selittänee osittain ehkä se, että olemme luokissa avanneet käsitteen, joka tuntui olevan hyvin epäselvää nuorille. Epäilemme onko vuonna 2000 tehdyssä kyselyssä ymmärretty mitä pillereillä tarkoitetaan. Kyselyssä selvisi, että suurempi osa nuorista hyväksyy hasiksen/marihuanan käytön vuonna 2014. Tämä tulos ei yllätä, koska samaa tietoa saatiin terveystapatutkimuksesta. Kyselystä selviää myös, että imppauksen hyväksyntä on laskenut huomattavasti. Tästä voisimme pää-

tellä myös, että itse imppaus on vähentynyt nuorten keskuudessa. Muiden kyselyssä mainittujen huumeiden osalta ei ole havaittavissa suuria muutoksia.

6.4 Nuorten mielipiteet miten ehkäistä nuorten päihteiden ja huumeiden käyttöä

Viimeisenä kyselyssä on kysytty kvalitatiivisella kysymyksellä 26: ”Kerro omin sanoin, miten mielestäsi voitaisiin ehkäistä nuorten päihteiden ja huumeiden käyttöä?” Alle olemme poimineet muutamia nuorten vastauksia, sekä vuoden 2000 ja 2014 kyselyistä.

Valistusta pitäisi lisätä vuoden 2000 kyselyn mukaan 51 nuoren mielestä ja vuoden 2014 kyselyn mukaan 63 nuoren mielestä. Osa nuorista tuntuu ajattelevan, että pelottelu toimii ja sen parhaiten voisi esille tuoda henkilö omilla kokemuksillaan. Nuoret tuovat esille myös kommentteissaan että valistaminen aloitetaan liian myöhään. Meikin olemme työssämme törmänneet näihin nuoriin jotka ovat aloittaneet päihteiden käytön jo ala-asteella. Toisaalta jos tehokas ja pelottava päihdevalistus aloitetaan ala-asteella, osa oppilaista voi kiinnostua päihteistä ja osa olla järkyttyneitä. Tämä sama ilmiö voi kyllä tapahtua seitsemäsluokkalaisillekin, nuoret kehittyvän kovin eri tahtiin.

Parempaa valistusta → ei vaan sellaista että sanotaan että huumeet ja päihteet ovat vaarallisia ja kerrotaan vähän seurauksia. Pitäisi saada joku joka on kokenut ”huumehelvetin” kertomaan millaista se on. Saada nuorille päähän, että pelkkä kokeilukin on vaarallista. (2000)

Jatkakaa tuota valistamista ja alottakaa jo ala-asteelta mutta kexikää mielenkiintosempia tyylejä siihen valistukseen. Loppujen lopuksi se on ihmistä/henkilöstä itsestään kiinni. HUOM! huumeet EI ole enää in´niinku aikuiset luulee..... (2000)

Ei lässytetä huumeista, että älkää käyttäkö lapset niitä. VIEKÄÄ MEIDÄT HUUMELUOLIIN JA NÄYTTÄKÄÄ OIKEITA NARKKAREITA. KAUHUKUVIA? Vain niitä meille pitääkin antaa huumeista. (2000)

Ei päästäisi nuoria pihalle kovin myöhään ja kertois päihteistä jotain pelottavia juttuja tai kävis jossain kattomassa ihan "livenä" sellaista että kuin pelottavaa on ku joku tuhoaa elämänsä –Tyttö 15v. (2014)

Niistä pitäisi kertoa enemmän –Poika 15v. (2014)

Niihin pitäisi puuttua ankarammin ja kouluissa voitaisiin kertoa niistä enemmän –Poika 14v. (2014)

Koulussa voitaisiin puhua vielä enemmän niiden vaaroista. Huumeikielisyys pitää saada lähtemään nuorista itsestään, heitä ei voi pakottaa koska se vain lisää intoa kokeilla. Pitää näyttää mitä huumeista seuraa pahimmassa tapauksessa. –Tyttö 14v. (2014)

No jotenki että niille juttelisi ammatti ihmiset ei liian läheiset kuten porukat –Tyttö 15v. (2014)

Poliisin ja aikuisten valvontaa halusi lisää vuonna 2000 ja 2014 kummassakin 41 vastaajaa. Vastauksista voi huomata, että nuoret kaipaavat aikuisten valvontaa. Mediasta saa kuulla uutisia säästöistä jotka ulottuvat myös poliisin toimintaan. Onko tämä oikea suunta? Nuorten vastauksia analysoidessa jäimme myös miettimään, eivätkö kaikki nuoret tiedä huumeiden olevan laittomia? Esille nousi myös vastaus jonka mekin allekirjoitamme, huumeita käyttävät ovat ns. koviksia joita kunnioitetaan, tämä asenne pitäisi saada muuttumaan. Nuorten mielestä kotona vanhempien silmien alla olisi turvallisempaa juoda. Tämä salliva asenne on meille tuttu työssämme. Olemme nähneet ja kuulleet miten tämä aiheuttaa monissa nuorissa sen, että alkoholia nautitaan suurempia määriä ja useammin. Ei tarvitse "pelätä" kotiin mennessä, että jää vanhemmille kiinni juomisestaan.

Parempaa valvontaa yleisillä paikoilla. Valvontaa kenelle kaupat, kioskit yms. myy alkoholia ja samalla sitä kenelle alkoholi lähtee kaupan pihalta. (2000)

Huumeita ei pitäis saada helposti. Katuvalvojia ois enemmän. (2000)

Mielestäni alkoholia voi juoda sopivasti kotona, vanhempien huolehtivien silmien alla, mutta on paha juoda jossain ulkona pakkasella ja sammua lumihankeen. (2000)

Henkkareita pitäis kysyä enemmän kaupoissa (2000)

Ainakin se, että huumeiden ja kaikkien kiellettyjen aineiden käyttö kiellettäis aina laissa, niin sitten voitaisiin vahtia paremmin ettei nuoret käyttäisi niitä niin silleen ainaki saisi vähennettyä. –Tyttö 15v. (2014)

Nuoria on paha kieltää, koska nuoret on ovelia. Ei paljon voi –Poika 15v. (2014)

Valvomalla tarkemmin. Tekemällä siitä nuorille ei siisti asia. Koska nuoret haluaa kavereita ja kunnioitusta ja hyväksyntää niiden kautta. –Poika 14v. (2014)

Valvomalla tiukemmin –Poika 15v. (2014)

Seuraamalla heidän käyttöä koulussa ja ottamalla ne pois –Poika 14v. (2014)

Vanhempien vastuun lisäämistä toivoi vuoden 2000 kyselyssä 40 nuorta. Vuonna 2014 samaa mieltä oli 37 nuorta.

Vanhemmilla pitäisi olla paljon kielteisempi asenne, sillä nuori alkaa kyllä tupakoimaan ja käyttämään alkoholia jos niin vanhemmat opettaa, eivätkä näe siinä mitään paha. (2000)

No vanhempien pitäis pitää paremmin huolta lapsistaan ja niiden rahankäytöstä. (2000)

No minun mielestä tämä on osittain aikuisten aikaan saannosta koska he antavat erittäin huonoa esimerkkiä meille! Minun isäni on alkoholisti ja sekin on osittain saattanut minut huonoon seuraan. (2000)

Lapsille täytyy asettaa ehdottomat rajat! (2000)

Pietään enemmän huolta lapsista –Poika 15v. (2014)

Ei mitenkään. Nuoret käyttää vaikka mitä tehtäis. Sille ei voida mitään. Hankkimistakaan ei voi estää ja tietoa nuorilla on jo paljon. Ehkä pitäisi opettaa vanhemmat tunnistamaan huumeita yms. –Tyttö 14v. (2014)

Vanhempien tulisi huolehtia lapsien vapaa-ajanvietosta tarkemmin –Tyttö 14v. (2014)

Monet vanhemmat eivät välitä/tiedä missä nuori liikkuu tai mitä tekee, siihen pitäisi tulla muutos –Tyttö 15v. (2014)

Estämällä ne paremmin myös aikuisilta. -Poika 15v. (2014)

Enemmän nuorille vapaa-ajan vietto mahdollisuuksia halusi vuoden 2000 kyselyn mukaan 33 vastaajaa kuin taas vuoden 2014 kyselyn mukaan vain 7 nuorta. Tämä muutos kertoo mielestämme siitä, että nuorilla on vapaa-ajallaan tekemistä. Nuoret viettävät aikaansa enemmän sosiaalisessa mediassa joten välttämättä ei tarvita paikkaa missä olla. Osa nuorista kaipaa turvallista paikkaa jossa voisi olla. Nuorisotilat ovat siihen tarkoitettuja. Miten nämä nuoret saataisiin sinne? Ovatko nuorisotilat matalankynnyksen paikka jonne voi mennä? Maksavatko harrastukset liikaa? Onko nuorille suunnattuja tapahtumia liian vähän?

Hankittaisiin nuorille paljon muuta tekemistä ja ajateltavaa. (2000)

Nuorille pitäis järjestää jotain tekemistä, niin ettei ne vaan riekkus kaupungilla jne (2000)

Enemmän muuta tekemistä, nuorisotiloja, nuorten tapahtumia, harrastusmahdollisuuksia (2000)

Pitäisi saada nuorille joku oma paikka, ilman viinaa (2000)

Järjestää heille jotain aktiviteettiä joka saa ajatuksen muualle –Poika 15v (2014)

Mielestäni nuorille pitäisi tarjota enemmän paikkoja (TURVALLISIA!) joissa viettää vapaa-aikaansa. Myös erilainen ohjelma ei olisi pahitteeksi. -Tyttö 15v. (2014)

Olisi muuta tekemistä kun hillua kaupungilla -Tyttö 16v. (2014)

Rovaniemen pitäisi olla mukavampi paikka. Siksi jotkut käyttävät päihteitä ja huumeita koska ei ole muutakaan tekemistä –Poika 16v. (2014)

Alla vielä muutamia kommentteja molemmilta vuosilta jotka saivat meidät miettimään nuorten hyvinvointia, tarpeita ja asenteita päihteisiin. Monissa vastauksissa oli havaittavissa toive siitä, että nuorten ongelmiin ja yleiseen hyvinvointiin puututtaisiin enemmän. Vastauksista kävi myös ilmi, ettei nuorilla ole tarvittavaa tietoa päihteiden vaaroista. Useampi nuori kirjoitti, että monen päihteiden käyttö johtuu erinäisistä mieltä painavista asioista, kuten huonoista kotioloista tai mielenterveyden ongelmista. Tämän olemme myös me todenneet tässä opinnäytetyössä. Olemme myös havainneet että nuoret ”mainostavat” huumeita turvallisemmaksi ja halvemmaksi keinoksi päihtymiseen kuin alkoholin nauttiminen.

*Joidenkin juominen johtuu puhtaasti siitä, että on huono olla, ahdistaa, masentaa, haluaa unohtaa kaiken ympärillä tapahtuvan pahan. Ja lopulta jää koukkuun. Nuorten mielenterveys on huonolla mallilla. Halventakaa PSYKI-
ATRIASSA käynnin hintoja. (2000)*

Jaa-a... Monien nuorten keskuudessa ei päihteitä ja huumeita oteta edes tosissaan. Ajatellaan: ”ehkä nyt tämän kerran” tai ”eikai kerta vain haittaa”. To-

sin en minäkään ota huumeita niin suurena vaarana. Oikeastaan esille on tullut enemmänkin huumeiden hyviä puolia kuin huonoja. Oikeastaan huumeista tiedän vain, että yliannostukseen voi kuolla... (2000)

Yrittämällä tukea nuoria enemmän ja kiinnittämällä paremmin huomioita niiden asioiden suhteen. Koittamalla saada korvattua päihteiden ja huumeiden käyttö johonkin positiivisempaan ja hyväksyttävämpään tekemiseen. –Tyttö 15v. (2014)

No niillä tyypeillä jotka käyttävät huumeita, voi olla paha olo joten niiden elämää vois parantaa puhumalla asioista ja yrittämällä auttaa ja ymmärtää – Tyttö 14v. (2014)

Monissa vastauslapuissa ehdotettiin että päihteiden käytöstä kerrottaisiin enemmän ja todentuntuisemmin, ei luentotyypisesti. Lisäksi useampi nuori oli vastannut, että päihteiden helppo saatavuus pitäisi tehdä vaikeammaksi. Vastauksista oli havaittavissa myös, että vanhempien vastuuta ja tietousuutta päihteistä pitäisi lisätä. Osa nuorista toivoi myös kovempia rangaistuksia. Näillä keinoilla pitäisi nuorten mielestä alaikäisten päihteiden käyttö vähentyä. Aikuisen näkökulmasta kaikki nuorten ehdottamat keinot eivät ole toteuttamiskelpoisia. Keskeisiä eroja vuoden 2000 ja 2014 välillä ei mielestämme ollut. Havaittavissa oli, että samat ongelmat ovat pysyneet vaikka kyselyiden välissä onkin 14 vuotta. Tarkkaan tätä ei voida kuitenkaan tietää, koska käytössämme ei ollut vuoden 2000 kyselyn kaikkia vastauspapereita. Kommentit, jotka olemme edellä maininneet, ovat vuoden 2000 raportista johon niitä oli muutamia koottu. Vastauksista voisi päätellä, että nuoret ovat toisistaan huolissaan ja apua ongelmiin on vaikeaa saada. Varhainen puuttuminen olisikin tärkeää saada ohjeistettua myös nuorille jotka ongelmasta ovat aiemmin tietoisia kuin aikuiset. Nuoret eivät välttämättä tiedä mistä ja miten apua hankitaan, jos vaikka ystävä sortuisi käyttämään huumeita. Toisaalta nuoret pelkäävät joutuvansa ”vasikaksi”.

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Ennen opinnäytetyön aloittamista, meillä nuorisotyötä tekevillä oli vahva näkemys, ettei nuorten päihteiden käyttö olisi vähentynyt. Tulokset kertovat kuitenkin, että se on vähentynyt joten voimmekin pohtia käykö esimerkiksi nuorisotiloilla enemmän nuoria jotka päihteitä käyttävät? Missä ovat ne nuoret, jotka päihteitä eivät käytä? Pohdimme myös onko kyselyyn vastattu totuudenmukaisesti peläten, että tieto päihteiden käytöstä tulisi ilmi. Tuloksien perusteella on kuitenkin nähtävissä, että hyväksyntä moniin päihteisiin on lisääntynyt. On myös huolestuttavaa havaita, että esimerkiksi hasis on hyväksyttävämpää nykyisin. Tätä tukevat myös valtakunnalliset tutkimukset. Opinnäytetyömme tuloksista on myös nähtävissä, että tupakointi olisi nuorten keskuudessa vähentynyt. Huolestuttavaa on kuitenkin nuuskan käytön yleistyminen ja sen suuri suosio. Suuri muutos on nähtävissä alkoholin hankinnassa. Nuoret eivät enää saa itse hankittua juomiaan kaupasta kovin helposti. Toisaalta ihmetyttää miten se vieläkin tuntuu olevan mahdollista. Yleisin keino edelleen hankkia alkoholia on se, että kaverit joko hakevat tai tarjoavat.

Olemme pohtineet kuinka luotettava vuoden 2000 kysely on, koska huomasimme kyselyä tehdessä miten nuoret eivät ymmärtäneet kysymyksiä. Nyt avasimme monet käsitteet nuorille, sekä olimme paikalla mahdollisia lisäkysymyksiä varten. Vuonna 2000 kyselyn ovat toteuttaneet opettajat ja näin ollen kyselyä ei todennäköisesti ole avattu. Olemme myös pohtineet, kuinka rehellisiä nuoret ovat olleet kyselyä tehdessään. Painotimme ennen kyselyn jakamista, että ketään ei voida kyselystä tunnistaa ja vastaukset laitetaan kuoreen. Kerroimme myös, että kuori liimataan luokan edessä kiinni, eikä kyselyihin palata kuukauteen. Tämä on silti voinut saada oppilaat epäilemään ja vastaamaan epärehellisesti.

Olemme tämän opinnäytetyömme parissa pohtineet keinoja miten nuorten päihdevalistusta voitaisiin uudistaa. Nuorten mielteitä voisi ottaa enemmän huomioon. Muistelimme kuinka tehokasta omassakin nuoruudessa oli sen entisen huumeiden käyttäjän vierailu koululla kun hän kertoi elämästään. Tätä myös toivoi useampi nuori vastanneista sekä vuoden 2000 että vuoden 2014 kyselyiden mukaan. Tehokkaampaa voisi

olla myös toteuttaa uudelleen alkuperäisen elämänreitti-tapaisen valistuksen. Nuoret kiersivät asunnossa jossa oli sisustus, hajut ja todellisuutta hipova elämys huumeita käyttävän elämästä. Tästä on tullut aikoinaan hyvää palautetta ja nuoret ovat muistaneet kokemuksen vuosia. Nyt nuoret eivät tunnu muistavan katsoneensa elämänreit-tiä videolta, vaikka se on kyseisestä talosta kuvattu. Tämä mielestämme kertoo valis-tuksen ”tehon”. Keskustelua elämäreitti dvd herättää, on kuitenkin tärkeää, että kes-kustelua johdatellaan ammattitaitoisesti oikein.

Meidän ajatuksemme alueen oppilaiden valistamiseen: Emme ole opinnäytetyös-ämme selvittäneet, mitä päihdevalistusta ala-asteella annetaan, mutta se olisi syytä aloittaa jo ala-asteella. Viides- ja kuudesluokkalaisille voisi toimia esim. camera obs-cura, joka on elämyksellinen reitti ja sopinee tälle ikäluokalle. Napapiirin yläasteella on jo käytössä monia tapoja järjestää päihdevalistusta. Useissa aiheena on ollut nuuska, joka onkin ajankohtaista. Näiden jo olemassa olevien valistusten lisäksi voisi olla hyvä järjestää kattavampi päihteisiin liittyvä valistus, jokaisella vuosiluokalla. Seitsemäsluokkalaiset kävisivät jatkossakin nuorisopalveluiden järjestämän elämä-reitti- tapaisen valistuksen. Tehokkaampaa siitä saisi, jos sen voisi toteuttaa sen al-kuperäisellä tavalla. Kahdeksasluokkalaiset voisivat osallistua päihdelabyrinttiin, joka vaatii eri yhteistyötahojen ponnistelua. Tämä voisi olla nuorisotoimen koordinoimaa. Näemme, että olisi hyvä jos yhdeksäsluokkalaiset voisivat olla osallisena näihin kah-teen edelliseen. Näin saataisiin päihdevalistukselle jatkumo peruskoululaisille. Olisi myös tärkeää huomioida, että nuoret eivät välttämättä tiedä miten auttaa kaveria jolla on päihdeongelmia. Päihdevalistuksissa olisi tärkeää myös vaikuttaa nuorten asen-teisiin päihteisiin liittyen. Tehdä niistä se ”ei siisti juttu”. Tämän lisäksi olisi tärkeää saada vanhemmille tietoa nuorten päihteiden käytöstä. Vanhempia olisi syytä valis-taa myös merkeistä, joista voi tunnista nuoren huumeiden käytön. Tärkeintä olisi kannustaa vanhemmat tietämään missä ja kenen kanssa nuori aikaansa viettää.

Jääkö valistus mieleen ja onko se tarpeeksi tehokasta, onkin hyvä kysymys. Koem-me myös tärkeäksi, että nuorilla olisi mahdollisuus saada nopeasti apua ongelmiin. Tämä tuntuu olevan haasteellista, lieneekö syynä jatkuva kiire. Nuorten parissa toimii joukko eri alojen ammattilaisia ja silti nuori voi lipua kaikkien näiden ohi. Tiedon siir-täminen taholta toiselle on vieläkin kankeaa, vaikka se voisi olla pelastus jollekin nuo-rella. Koemme, että päihdevalistusta pitäisi tehdä moniammatillisesti ja se kuuluu

kaikille nuorten parissa työskenteleville aikuisille. Suurin vastuu on kuitenkin kotona vanhemmilla. Nuorten päihteiden käytön syynä ovat monesti moninaiset ongelmat (kotiolo, masennus, ahdistus) ja näihin pitäisi puuttua ajoissa, jotta esimerkiksi päihdekierteeltä vältyttäisiin. Korjaava työ on aina kalliimpaa kuin ehkäisevä, tätä ei vain aina muisteta säästöjä mietittäessä.

Opinnäytetyömme tavoite oli saada tietoa Napapiirin yläasteen oppilaiden päihteiden käytön muutoksista pidemmällä aikavälillä. Mielestämme saavutimme tavoitteet. Saimme vastaukset myös omiin uskomuksiimme, jotka olemme nyt osittain joutuneet muuttamaan. Uskomuksemme oli, että kaikkien päihteiden käyttö olisi nuorten keskuudessa lisääntynyt. Näin ei kuitenkaan ollut. Yllätyimme varsinkin huumeiden kokeilijoiden määrästä, joita oli vähän. Tämä herättää epäilyksen edelleen ovatko nuoret vastanneet rehellisesti. Sen sijaan meitä ei yllättänyt tieto nuorten sallivasta asenteesta huumeisiin, koska olemme keskustelleet huumeista nuorten kanssa työmme parissa.

Opinnäytetyön tekeminen tuntui alkuun kankealta ja todella haasteelliselta. Vaikka meille tuli selkeä ajatus opinnäytetyön aiheesta ja olimme kaikki siitä kiinnostuneita. Ongelmallisinta oli aiheen rajaaminen, aikataulun suunnitteleminen sekä runsas aineisto. Oli hankalaa päättää kuinka laajalle alueelle teoreettisen viitekehyksen viemme sekä oikeiden lähteiden löytäminen. Aikataulun suunnitteleminen oli alkuun vaikeaa, koska olemme kaikki perheellisiä ja työssäkäyviä. Tästä syystä sovimmekin, että työskentelemme opinnäytetyömme parissa viikonloppuisin. Tavoitteemme oli tehdä opinnäytetyö tiukalla aikataululla. Tässä tavoitteessa emme täysin onnistuneet. Emme ole jakaneet vastuualueita, vaan olemme työskennelleet kaikki yhdessä koko opinnäytetyön tekemisen ajan. Iloksemme olemme huomanneet, että meillä ei ole tullut vastaan mielipide- tai näkemyseroja. Tämä johtunee mielestämme siitä, että olemme vuosia työskennelleet yhdessä ja näköjään ajattelemme monista asioista samalla tavalla.

Opinnäytetyön tekeminen oli niin kuin arvelimmekin kiinnostava ja opettavainen kokemus. Teimme työn hyvillä mielin ja toivomme, että siitä on hyötyä sekä Napapiirin yläasteelle, että Rovaniemen kaupungin nuorisotoimelle. Hienoa olisi, jos opinnäytetyöstämme saisi välineitä ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi ja suunnittelulle.

Olemmekin jo osittain saaneet ajatuksia päihdetyön kehittämiseen. Tämä onkin todella ajankohtaista nyt. Rovaniemen nuorisopalvelut pohtivat juuri suuntaa, miten päihdetyötä tulisi kouluissa tehdä, jotta se olisi tehokasta ja tarkoituksenmukaista. Tämä opinnäytetyö voisi olla pohjana suunnittelulle.

Olemme kaikki työskennelleet, tai työskentelemme vieläkin, Napapiirin yläasteen yhteydessä olevassa nuorisotilassa. Halusimme tehdä opinnäytetyön Napapiirin yläasteelle, koska näimme siinä mahdollisuuden, että opinnäytetyömme tulee hyvään ajankohtaan. Aihe on jatkuvasti esillä niin medioissa, kuin aikuisten ja nuorten puheissakin. Nuorten päihteiden käyttöä on tutkittu paljon. Se on ja tulee varmaan myös jatkossa olemaan aina aikuisten suurimpia huolenaiheita. Se, miten päihteiden käyttö nuorten keskuudessa tulevaisuudessa muuttuu, emme voi ennustaa. Ainakin tällä hetkellä asenne on huumeiden käyttöön muuttumassa huonompaan ja sallivampaan suuntaan. Pilven polttoa ei pidetä alkoholin käyttöä vakavampana asiana. Tämä asenne olisi tärkeää saada muuttumaan. Siihen tarvitaan moniammatillista osaamista ja eri yhteistyötahojen ponnistelua.

Opinnäytetyön myötä saimme paljon arvokasta tietoa, tähän on yhteisöpedagogin näkökulmasta erittäin tarpeellista. Saimme mielestämme välineet päihdetyön suunnitteluun.

LÄHTEET

- Aalto-Setälä Terhi, Marttunen Mauri & Pelkonen Mirjami 2003. Nuorten päihdehäiriöiden varhaistunnistaminen. Viitattu 24.10.2014.
http://www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/nuorten_paihdehairioiden_varhaistunnistaminen_arvo.pdf
- Elonheimo Henrik, 2010. Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Viitattu 24.10.2014
www.doria.fi/bitstream/handle/10024/59505/AnnalesC299Elonheimo.pdf
- Hara Mervi, Ollila Hanna & Simonen Olli (toim.), 2010. Lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistäminen, yhteinen vastuumme. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö
- Heikkilä Tarja 2005. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula, 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Tekijät ja kirjayhtymä Oy
- Kananen Jorma 2008. Kvantti: Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Jyväskylän yliopistopaino.
- Kinnunen Jaana M., Lindfors Pirjo, Pere Lasse, Ollila Hanna, Samposalo Hanna & Rimpelä Arja 2013. Sosiaali- ja terveysministeriö, Raportteja ja muistioita 2013:16. Nuorten terveystapatutkimus 2013. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2013. Viitattu 4.10.2014. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3306-4>
- Lapin aluehallintoviraston julkaisu 2014, Ehkäisevän päihdetyön rakenteet Lapissa. Viitattu 19.10.2014
<https://www.avi.fi/documents/10191/1207374/Ehk%C3%A4isev%C3%A4n+p%C3%A4ihdety%C3%B6n+rakenteet+Lapissa.pdf/1539dfa0-65c7-4b1e-8501-645445012458>
- Laukkanen Jaana & Puolakka Johanna, 2004. Lapsi ja päihteet –tietoa vanhemmille puheeksiottamisen ja puuttumisen tueksi. Rovaniemen kaupungin painatuskeskus, Rovaseudun lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämishanke.
- Lehtosalo Nella, Paaso Seija, Patja Kaarina & Särkelä Tiina 2001, Kartoitus Napapiirin yläasteen oppilaiden päihteiden käytöstä ja asenteista päihteisiin. Rovala Opisto, Huumetyön ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämistehtävä

Mannerheimin lastensuojeluliitto, Nuorten netti. Viitattu 4.10.2014

<http://www.mll.fi/nuortennetti/paihteet/alkoholi/terveysvaikutukset/>

Marttunen Matti, 2008. Nuorisorikosoikeus, Alaikäisten rikosten seuraamukset krimaalipoliittisesta ja vertailevasta näkökulmasta. Suom. Savisaari Lauri. Helsinki: Hakapaino Oy

Maunu Antti 2012. Ryyppäämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten juomiskulttuureihin. Toimitus: Kiti Poikonen © Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry Viitattu 4.10.2014

http://www.ehyt.fi/easydata/customers/ehyt/files/myytavattuotteet/ehyt_ryyppaamalla_nakoispdf.pdf

Napapiirin yläaste, OPS 2012 - 2015 yleinen osa. Viitattu 19.10.2014

http://www.napapiirinya.fi/opetus/opetussuunnitelma/opetussuunnitelmat/OPS_2012-2015_yleinen_osa_sivun.pdf?attredirects=0

Nipuli Suvi, Kivimäki Hanne, Luopa Pauliina, Vilkki Suvi, Jokela Jukka, Laukkarinen Essi, Paananen Reija. Kouluterveyskysely 2013, Rovaniemen kuntaraportti. Viitattu 4.10.2014

http://ktweb.rovaniemi.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=0&docid=36373031373a31&dalid=22.1.2014_16:16:23:000&extension=pdf

Normann Maria, 2011. Väkivalta ja päihteet. Viitattu 5.10.2011.

<http://www.preventiimi.fi/resurssipankki/uusimmat?page=6>

Preventiimi 2009. Mitä on nuorisolan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali. Viitattu 19.10.2014 <http://www.preventiimi.fi/node/315>

Preventiimi 2013b. Nuuska nuorten maailmassa. Nuorten käsityksiä ja kokemuksia nuuskasta ja nuuskan käytöstä. Viitattu 19.10.2014

http://www.socca.fi/files/2910/Nuuska-nuorten_maailmassa_julkaisu_2013.pdf

Preventiimi 2013a. Päihdemateriaalipaketti 2013. Viitattu 19.10.2014

<http://www.preventiimi.fi/sites/preventiimi.juhaniemidesign.com/files/resurssipankki/Paihdemateriaalipaketti-2013.pdf>

Pulju Marja 2014 Napapiirin yläasteen kuraattori, 29.10.2014 henkilökohtainen tiedoksianto.

Rogers Peter D. & Goldstein Lea, 2012. Tunnista nuoren huume- ja alkoholiongelmat. Hämeenlinna: Minerva kustannus Oy

Rovaniemen kaupungin esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma 2011. Viitattu 19.10.2014. <http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=3b0ab716-5aaf-4804-95a2-3be1d797c5f8>

Sarpola Katri 2014. Napapiirin yläasteen terveystiedon opettaja. 27.10.2014 henkilökohtainen tiedoksianto.

Seppä Kaija, Aalto Mauri, Alho Hannu & Kiianmaa Kalervo toim., 2012. Huume- ja lääkeriippuvuudet. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim

Soikkeli Markku, 2002. Miten puhua huumeista. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino OY

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. Viitattu 4.10.2014 <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu>

Ulrich Tacke 2014, Nuorten päihteidenkäyttö. Kandidaattikustannus oy. Viitattu 4.10.2014. http://therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Nuorten_p%C3%A4ihteiden%C3%A4ytt%C3%B6

LIITE

Hei!

Tutustu huolellisesti lomakkeeseen ja vastaa kaikkiin Sinulle tarkoitettuihin kysymyksiin. Lue ensin koko kysymys ja vastaa sitten rengastamalla oikea tai sopivin vaihtoehto. Jos kysymyksessä ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, kirjoita vastaus sitä varten varattuun tilaan. Joidenkin kysymysten jälkeen huomautetaan, että voit siirtyä suoraan numerolla ilmoitettuun kysymykseen. Tällöin sinun ei tarvitse vastata väliin jääviin kysymyksiin.

ÄLÄ KIRJOITA NIMEÄSI LOMAKKEESEEN!

TAUSTATIETOJA

1. Sukupuoli

a. Tyttö

b. Poika

2. Syntymävuosi

VAPAA-AIKA

3. Missä vietät vapaa-aikaasi?

montako päivää viikossa?

a. kotona

a.

b. kavereiden luona

b.

c. nuorisotiloilla

c.

d. urheillen

d.

e. harrastusten parissa

e.

f. kaupungilla

f.

4. Tietävätkö vanhempasi missä vietät vapaa-aikaasi?

a. viikolla

kyllä

ei

b. viikonloppuisin

kyllä

ei

5. Kuinka monta hyvää ystävää sinulla on tällähetkellä?

a. 1-2

b. 3-6

c. 7-10

d. yli 10

e. minulla ei ole hyviä ystäviä

TUPAKOINTI JA NUUSKA**6. Tupakoitko?**

- a. en (voit siirtyä kysymykseen numero 8)
- b. olen kokeillut kerran (voit siirtyä kysymykseen numero 8)
- c. Tupakoin harvemmin kuin kerran viikossa
- d. Tupakoin kerran viikossa tai useammin, en kuitenkaan päivittäin
- e. Tupakoin päivittäin

7. Tietävätkö vanhempasi, että tupakoit?

- a. kyllä
- b. ei

8. Oletko koskaan kokeillut nuuskaa?

- a. en ole kokeillut (voit siirtyä kysymykseen numero 10)
- b. olen kokeillut kerran (voit siirtyä kysymykseen numero 10)
- c. käytän nuuskaa harvemmin kuin kerran viikossa
- d. käytän nuuskaa kerran viikossa tai useammin, en kuitenkaan päivittäin
- e. käytän nuuskaa 3-10 kertaa päivässä

9. Tietävätkö vanhempasi, että käytät?

- a. kyllä
- b. ei

10. Hyväksytkö sinä seuraavat asiat?

- a. tupakoinnin
- b. nuuskan
- c. en hyväksy kumpaakaan

ALKOHOLI**11. Oletko koskaan juonut alkoholia niin paljon, että olet humalassa?**

- a. en ole (voit siirtyä kysymykseen numero 16)
- b. kyllä, kerran
- c. kyllä, 4-10 kertaa
- d. kyllä, 4-10 kertaa
- e. kyllä, useammin kuin 10 kertaa

12. Kuinka usein käytät alkoholia?

- a. kerran viikossa tai useammin
- b. pari kertaa kuukaudessa
- c. noin kerran kuukaudessa
- d. harvemmin

13. Miten hankit alkoholijuomia?

- a. haen itse kaupasta
- b. isi tai äiti hakee kaupasta tai tarjoaa
- c. sisarukset hakevat
- d. otan salaa kotoa
- e. kaverit hakevat tai tarjoavat
- f. joku tuntematon henkilö hakee

14. Missä juot alkoholia?

- a. kotona, vanhempien ollessa paikalla
- b. kotona, vanhempien ollessa poissa
- c. bileissä
- d. ulkona
- e. discossa
- f. jossain muualla, missä? _____

15. Tietävätkö vanhempasi, että käytät alkoholia?

- a. kyllä
- b. en

16. Hyväksytkö sinä alle 18-vuotiaiden alkoholin käytön?

- a. kyllä
- b. ei

HUUMAAVAT AINEET**17. Oletko koskaan haistellut (impannut) joitakin huumaavia aineita (tinneri, liima) päihtyäksesi?**

- a. en koskaan
- b. kerran
- c. 2-4 kertaa
- d. viisi kertaa tai useammin

18. Oletko koskaan käyttänyt alkoholia ja lääkkeitä yhdessä?

- a. en koskaan
- b. kerran
- c. 2-4 kertaa
- d. viisi kertaa tai useammin

**19. Mitä seuraavista aineista tiedät käytetyn ystävä- tai tuttava piirissä huumaus- tai päih-
tymistarkoituksessa? Vastaa kaikkiin kohtiin**

	kyllä	ei
a. pillerit, lääkkeet	☐	☐
b. butaani, tinneri, liima yms.	☐	☐
c. hasis tai marihuana	☐	☐
d. heroini	☐	☐
e. amfetamiini	☐	☐
f. LSD	☐	☐
g. ekstaasi	☐	☐
h. jotakin muut ainetta, mitä? _____		

20. Onko sinulle tarjottu huumaavia aineita?

- a. kyllä. Kuka tarjosi? _____
- b. ei

21. Millaiset mahdollisuudet paikkakunnallasi on nuorten hankkia huumeita?

- a. erittäin helppoa
- b. melko helppoa
- c. melko vaikeaa
- d. erittäin vaikeaa
- e. en tiedä

22. Oletko koskaan itse kokeillut tai käyttänyt huumeita?

- a. en koskaan (siirry kysymykseen numero 24)
- b. kerran
- 2-4 kertaa
- d. viisi kertaa tai useammin

23. Tietätkö vanhempasi, että olet kokeillut huumeita?

- a. kyllä
- b. ei

24. Missä seuraavissa paikoissa sinulle on tarjottu huumeita tai oletko kokeillut niitä?

	tarjottu	kokeillut
a. disco	☐	☐
b. ravet	☐	☐
c. kotibileet	☐	☐
d. kaupungilla	☐	☐
e. muualla, missä? _____	☐	☐
f. minulle ei ole tarjottu huumeita, enkä ole kokeillut niitä	☐	☐

25. Hyväksytkö sinä seuraavien aineiden käytön?

kyllä

- a. pillerit, lääkkeet
- b. butaani, tinneri, liima yms.
- c. hasis tai marihuana
- d. heroini
- e. amfetamiini
- f. LSD
- g. ekstaasi

26. Kerro omin sanoin, miten mielestäsi voitaisiin ehkäistä nuorten päihteiden ja huumeiden käyttöä?